REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesnor., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 banĭ

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Dumineca 45).

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe şese lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe şése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor. Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 245.—Anul LXVII. Braşov, Vinerĭ 5 (18) Noemvrie. 1904.

Uneltirĭ pĕcătóse.

(a) Proiectul lui Berzeviczy despre maghiarisarea şcólelor confesionale, a fost luat deocamdată de la ordinea ḑilei împreună cu celelalte proiecte presentate de guvernul lui Tisza.

Avêntul şovinismului, de a lua cu asalt în termin fix de câţĭ-va anĭ, şi décă s'ar puté de câte-va lunĭ séu sĕptĕmânĭ, tóte posiţiile culturale create cu jertfe nespuse de fiii mult hărţuiţĭ ai acestei patrii, cuprinşĭ sub numirea de naţionalităţĭ — va suferi o mică întârḑiere.

Proiectul s'a amânat numai pentru un scurt timp, şovinismul însĕ n'a renunţat la el cu desĕvîrşire, deşi stăpânitorii, décă ar mai avé puţin bun simţ şi puţină logică, aşa ar trebui sĕ facă, vĕḑênd indignarea cea mare ce au provocat-o la majoritatea locuitorilor.

Domnii de la putere vĕḑênd memorandele şi protestele înaintate de Românĭ, Saşĭ şi Sêrbĭ, n'au putut de astă-dată sĕ se arate cu totul nepăsătorĭ şi prin organele lor de publicitate s'au făcut, că rĕspund la acele proteste, căutând a înfrumseţa lucrurile şi a susţiné, că proiectul nu are ca ţintă maghiarisarea, ci numai rĕspândirea „limbei statului“, pentru-ca fie-cărui cetăţen sĕ i-se dea prilegiul de a-şi însuşi acéstă limbă, de care are aşa mare trebuinţă la fie-care pas.

Este multă viclenie în rĕspunsurile acestor organe, în fruntea cărora se află şi de astă-dată hahamul ḑiarelor guvernamentale ce pórtă numele de „Pester Lloyd“. Acest ḑiar fiind scris nemţesce, se adreséză mai mult strĕinătăţii şi credênd, că cei din strĕinătate fiind necunoscĕtorĭ de trebile interne ale Ungariei, spune o mulţime de gogoşĭ, de carĭ ar trebui sĕ rîḑĭ, décă n'ar fi atât de triste.

Aşa de esemplu într'un numĕr mai prospĕt ḑiarul evreo-maghiar scris nemţesce are obrazul sĕ susţină, că prin proiectul lui Berzeviczy nu se stinghiresc câtuşĭ de puţin interesele confesiunilor, şi décă totuşĭ s'au făcut proteste din partea confesiunilor, causa ar fi, că la spatele confesiunilor stau ascunse naţionalităţile.

Par' că acum ar fi căḑut din nourĭ, orĭ ar fi venit din Patagonia scribul de la „Pester Lloyd“, aşa încurcă lucrurile.

Dér cine nu scie, că la Românĭ şi la Saşĭ şi la Sêrbĭ confesiunea şi naţionalitatea sunt atât de strîns unite, încât cele douĕ noţiunĭ nicĭ nu se pot despărţi! Şi afară de acésta atât în discursul din anchetă pronunţat de I. P. S. Sa Metropolitul de la Sibiiu, cât şi în memorandul înaintat după aceea, s'a accentuat fórte lămurit caracterul naţional român al Bisericei. Tot aşa au făcut şi Saşii în memorandul lor, aşa că socotéla este curată şi nu se póte restălmăci decât de nisce creerĭ zăpăciţĭ séu rĕuvoitorĭ, carĭ vréu din adins sĕ încurce pe cei neorientaţĭ.

Cu deosebire memorandul pe care am început a-l publica în numĕrul trecut de Dumineca şi pe care îl continuăm astăḑĭ, este atât de limpede, încât nu mai sufere nicĭ o restălmăcire.

Acest memorand, pe lângă totă moderaţia, cu care este redactat, va rĕmâné pentru tóte timpurile un document de o înaltă valóre despre luptele, ce au trebuit sĕ le pórte Românii pentru cultura lor naţională şi totodată un aspru rechisitoriu pentru cei ce cu órbă cutezanţă s'au sculat sĕ atenteze împotriva comorilor celor mai sfinte ale unui popor.

Domnii de la putere însĕ nu se mulţumesc cu atâta, că şi-au pus condeiele plătite sĕ-i apere cu vicleşug, ci şi-au comandat şi un contramemorand de la învĕţătorii şcólelor de stat, în care se cere între altele ca nu numai şcóla de repetiţie sĕ fie maghiarisată, cum prevede proiectul, dér şi în cele trei cursurĭ din urmă ale şcólei primare sĕ nu se predea, decât exclusiv în limba maghiară.

Asemenea apucăturĭ caracteriséză în deajuns valórea morală a motivelor, carĭ au contribuit la urzirea unui atentat atât de monstruos împotriva şcólelor primare ale naţionalităţilor.

Memorandul Episcopatului

bisericei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania, înaintat d-lui ministru de instrucţiune Berzeviczy, în cestiunea reformelor şcolare.

(Urmare.)

„Ţinta educaţiunii e sĕ ne pregătéscă pentru viéţa desĕvîrşită“ — — ḑice Herbert Spencer, cel mai mare filosof al secolului XIX, în opul sĕu despre educaţiune (ed. Storck şi Müller, pag. 9.) şi nicăirĭ pe lume şcólei poporale nu i-s'a pus altă ţintă. A-ţĭ însuşi în şcóla poporală în mod desĕvêrşit o altă limbă afară de limba maternă este o absolută imposibilitate şi pretensiunea acéstă se opune principiilor fundamentale ale pedagogiei. Dimpotrivă, creatorul pedagogiei moderne, Comenius, în marele sĕu op „Didactica Magna“ susţine hotărît că instrucţiunea elementară nu se póte face în altă limbă decât numai în limba maternă a elevilor, căcĭ cine altfel ar procede, ar fi asemenea aceluia care ar voi sĕ călăréscă fără sĕ fi învĕţat mai înainte a umbla. Acest adevĕr îl recunósce de altfel şi articolul de lege XXXVIII din 1868. când în §-ul sĕu 58 enunţă, că „în şcóla elementară fiecare elev sĕ priméscă instrucţiunea în limba sa maternă“.

De altfel dispositiunea esceptionată este în contrarietate şi cu §-ul 17 al art. de lege XLIV din 1868, care dispune, că statul, respective guvernul este dator a îngriji prin institute de stat, ca „cetăţenii de orĭ-ce naţionalitate ai ţerii, carĭ trăesc împreună în masse mai marĭ, în apropierea ţinuturilor unde locuesc sĕ fie instruaţi în limba lor maternă până acolo unde se începe instrucţia mai înaltă academică.“

Atât din punct de vedere al pedagogiei în general, cât mai ales din punctul de vedere al didacticei este o absolută imposibilitate a enunţa prin lege, că limba vre-unei şcóle sĕ fie spre pildă limba română, dér totuşĭ scopul final al acestei şcóle sĕ fie, ca elevii instruaţĭ în limba română sĕ-şi însuşéscă cu desĕvêrşire limba maghiară.

Căcĭ décă învĕţătorul se va nisui sĕ ajungă acéstă ţintă, atuncĭ el vrênd-nevrênd va fi necesitat a neglija cu desăvêrşire celalalt material de învĕţământ şi atuncĭ el va cresce individĭ, carĭ *póte* vor vorbi cam aşa pe jumĕtate limba ungurésca, dér de altfel vor rĕmâné pe deplin inculţĭ şi astfel accesibilĭ pentru tóte relele, ceea-ce va şi urma în mod fatal, căcĭ în casul contrar, când adecă învĕţătorul ar nisui, ca elevii sĕ-şi câştige cunoscinţele trebuinciόse, atuncĭ el va fi destituit, de óre-ce este mai presus de orĭ-ce îndoială, că în casul acesta nu va puté satisface datorinţei sale impuse privitor la limba maghiară. Urmarea firescă a acestor împrejurărĭ va fi, că massele marĭ ale locuitorilor ţerii vor fi lipsite de posibilitatea, ca sĕ-şi pótă câştiga în şcóla poporală cunoscinţele de carĭ au trebuinţă, ceea-ce nu este numai o mare nedreptate, dér şi din punct de vedere patriotic ascunde în sine primejdii necalculabile.

Dér din acest aci amintitul defect al proiectului de lege urméză o altă greşală pedagogică, şi mai mare.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Cântec.

Pe pământ, în cer, aiurea,
Unde-va... — mai sciu eu unde —
E ceva a tot puternic
Ce de-apururea s'ascunde
Şi se jócă cu norocul
Ómenilor ce suspină
Cum se jócă vêntul tómnei
Cu frunḑişul din grădină...

O, de câte orĭ în viaţă
N'am rĕmas bătut de jale,
Incercând sĕ aflu cine
Imĭ aduce norĭ în cale
Şi mereu îmĭ amăgesce
Sufletul şi mi'l îmbată
Promiţêndu-i zărĭ albastre
Care n'au fost nicĭ odată.

Veturio.

Nunta ţărănéscă.

De *Gr. N. Coatu.*

— Fine. —

Mirésa începu sĕ plângă şi pe lângă dânsa, plângeau şi celelalte fete; jeleau despărţirea între ele. Terminându-se de gătit mirésa, tot nuna puse şi mirelui un smoc de petélă şi o bucată de flóre, la fel cu cea din capul miresei, la pept în partea stângă.

Vorniceii scóse danţul afară din casă, întocmai ca la părinţii miresei. Jucându-se o horă, se aduse un scaun lung şi aşedându-se pe el părinţii mirelui îşĭ luară ertăciune, sărutându-le mâna; ér dânşii pe frunte.

Pe masă, erau doi colacĭ. Nuna îĭ luà şi puse unul în mâna mirelui ér celălalt într'a miresei. Cu aceştĭ colacĭ mirii merg la cununie, atât la primărie cât şi la biserică. După ce se întorc acasă, îĭ strîng bine, îĭ lasă de se usucă ca ferul şi pe urmă îĭ piséză, până îĭ preface în pulbere. Acéstă pulbere o dau la vite şi la pasĕrĭ. Au credinţa, că se vor înmulţi şi că nu se vor înbolnăvi.

După ertăciune, am pornit cu mare alaiŭ, toţĭ pe jos, la primărie unde s'a făcut căsătoria civilă de primar. In actul de căsătorie au iscălit mirii, părinţii şi martorii din amândouă părţile. Dându-le primarul certificatul de căsătorie, am plecat la biserică. Părintele Enache ne aştepta.

In mijlocul bisericei, vornicii au aşternut un lavicer, pe care se aşedară mirii şi nunii. Sub lavicer, nunul o pus câţĭ-va gologani, acela 'ĭ bacşişul vornicilor. Părintele Enache o început cununia religiósă. Când o ajuns la „Isaiia dănţueşte“ şi o început a merge împrejurul mesei din mijlocul bisericei, nunul începù sĕ arunce în tóte părţile cu cofeturĭ. Straşnică vălmăşală mai era, după prinsul cofeturilor (bombóne).

— Noroc şi traiŭ bun, ḑise părintele Enache, după ce termină. Sĕ trăiţĭ la mulţĭ ani şi d-vóstră nuni marĭ. —

— Vĕ sărutăm mâna, părinte strigară toţĭ într'un glas.

De la biserică porniră acasă la mire, tot cu alaiŭ mare. A mers şi părintele Enache însoţit de dascălĭ. Mesele erau întinse. In capul mesei luà loc părintele Enache ş'apoi ceilalţĭ. Mirele şi mirésa când au ajuns la uşă, mama mirelui i-a legat de gât cu un prosop mare şi i-a dus pe pat puindu-i sĕ şédă pe câte o perină; aşa fiind obiceiul; apoi le-o dat un ou fiert şi au mâncat amândoi dintrânsul.

S'o pus mai multe rândurĭ de mese. Vin sĕ căra cu cofele că era, slavă domnului! După ce s'o ridicat mesele, vorniciei o întrat în casă şi o scos danţul afară. S'o început jocurĭ fel de fel, şi o ţinut până în séră.

Pe o parte nunii, pe alta vorniceii ér pe alta părinţii mirelui, cinsteau cu sticele de vin pe care cum îl vedea şi îl poftea pentru sara, la masa cea mare.

Sâmbăta şi Duminecă séra, mesele unt fără parale; aşa că, care mai de care se ingrămădesc de beau şi mănâncă; însĕ sara la masa cea mare, nu-i pléşcă;*) sĕ schimbă tréba pe dat.

Sórele trecuse délul şi flăcăii şi fetele nu se îndurau sĕ mai strice hora. Orĭ-ce

---

*) gratis.

Proiectul de sub întrebare adecă stabilesce pensul (mĕsura) învĕţămêntului pentru şcóla primară de stat şi în înţelesul articolului de lege XXXVIII din 1868 acest pens trebue sĕ l absólve şi şcóla confesională. Tot odată însĕ afară de acest pens, în înţelesul proiectului, şcólei confesionale i-se impune şi obligamêntul de a face, ca elevul nemaghiar în cursul de şése ani al şcólei elementare sĕ-şi însuşéscă cu desăvêrşire graiul maghiar.

Este însĕ evident, că proiectul de lege pentru şcólele elementare de stat a stabilit, ca pens de absolvat maximalul ce îl póte absolva şcóla elementară între împrejurări normale, dér' acelaşi proiect de la şcólele confesionale nemaghiare pretinde mai mult de cât acel maximal, deci — după părerea nóstră — pretinde ceva imposibil, ceea-ce nu este permis a se face chiar în lege.

O altă tristă, dér fórte firéscă urmare a acestei abnormităţi pedagogice este nesiguranţa totală a învĕţătorului. Invĕţătorul confesional, décă voiesce a-şi împlini obligamêntul ce i-se impune faţă de limba maghiară, va fi necesitat sĕ neglige celelalte obiecte de învĕţămênt şi atunci va fi disciplinat din partea autorităţii sale confesionale, décă însĕ va face destul acesteia, nu va puté sĕ atingă ţinta fixată instrucţiunii în limba maghiară şi atunci îl va destitui comisiunea administrativă.

Din punct de vedere pedagogic este de escepţionat şi §-ul 13 al proiectului, care dispune, ca atunci, când 20% dintre elevii unei şcóle nemaghiare ar avé ca limbă maternă limba maghiară, în casul acesta şi limba maghiară are a se folosi, ca limbă de propunere.

Cum se va puté face acésta? Invĕţătorul va propune materialul de învĕţămênt pentru cele 20% în limba ungurésca, celorlalţi elevi va propune acelaşi material de învĕţămênt, spre pildă, în limba romănéscă. El aşadară în decursul unui an şcolar va trebui sĕ absólve un pens de două ori atât de mare, ca şcólele cu limba de propunere ungurésca, séu mai bine dis, acelaşi pens va trebui sĕ-l absólve de două ori. Escelenţa Vóstră, aşa credem, veţi recunósce, că acésta este absolut imposibil.

Esceptionăm şi §-ul 15 al proiectului, care dispune, ca planul de învĕţămênt al limbei maghiare şi pentru şcólele confesionale are sĕ-l stabiléscă ministrul. Dispoziţiunea acésta vatĕmă cerinţa didactică referitóre la unitatea planului de învĕţămênt. Unitatea planului de învĕţămênt este imposibilă când o parte a acestui plan o face autoritatea confesională, ér partea ceealaltă o face ministrul. Dér şi de altfel dispoziţiunea acésta nu are nici un rost, căci într'adevĕr §-ul 14 al proiectului fixéză ţinta pe care trebue sĕ o atingă instruarea limbei maghiare şi pentru ministru póte sĕ fie absolut independent modul cum vor ajunge la acéstă ţintă şcólele confesionale; controlul statului, care tocmai în acéstă privinţă este atât de riguros faţă cu şcólele confesionale, în ori care moment póte constata resultatul şi póte procede în consecuenţă.

Este aşa dară în acest obiect absolut de prisos a lua de la autoritatea confesională dreptul de a stabili insaşi planul de învĕţămênt în şcólele sale.

Procedura proiectată la cualificarea învĕţătorilor asemenea aparţine imposibilităţilor pedagogice (§-ul 70). Proiectul de lege adecă pretinde, ca elevul sĕ rĕspundă unguresce şi din acelea obiecte, pe cari în institutul pedagogic le-a învĕţat pe altă limbă. Acésta într'adevĕr însémnă, că îndată după-ce proiectul de faţă va deveni lege, sĕ închidem tóte preparandiile nemaghiare, căci toţi câţi am umblat la şcólă scim prea bine, că elevul nu este în stare sĕ facă esamenul din cutare studiu de cât numai în limba aceea, în care i-s'a predat şi el a învĕţat acel studiu.

Aceeaşi esceptiune o facem şi faţă cu dreptul comisarului ministerial, de a puté adresa întrebări la esamenul fundamental de cualificaţiune tuturor elevilor din tóte studiile. In ce limbă va adresa comisarul aceste întrebări? Proiectul nu dispune nimic în privinţa acésta, de-şi e clar, că elevul, spre pildă, din fisică, din chemie, ori chiar din geometrie nu va puté sĕ dee rĕspuns în limba maghiară, când aceste studii nu le-a învĕţat ungaresce.

Tóte acestea, Escelenţa Vóstră Domnule Ministru, nu le dicem din antipatie pentru limba ungurésca. Credincioşii bisericei nóstre învaţă bucuros, ba chiar cu óre care predilecţiune limba maghiară, partea cea mai mare a păturei nóstre culte o înţelege şi vorbesce perfect, în şcólele nóstre limba maghiară a fost obiect obligător chiar şi atunci când nici o lege nu pretindea acésta, şi în totdéuna ni-am dat mare silinţă, ca deosebi în acest obiect de învĕţămênt resultatul sĕ atingă limitea estremă a posibilităţii. Décă totuşi în acéstă direcţiune şcólelor nóstre li-se aduc învinuiri, acelea sunt nedrepte. Resultatul, firesce, nu póte sĕ fie pretutindeni acelaşi, dér în general inspectorii laudă resultatul şcólelor nóstre în instruarea limbei maghiare.

In preparandiile nóstre asemenea dăm cea mai mare atenţiune instruării limbei maghiare şi acésta au recunoscut'o chiar şi organele guvernului. Pentru dovedirea aserţiunii nóstre ne provocăm la fapte. Sub presiunea unor faime rĕutăcióse ministrul reg. ung. de culte şi instrucţiune publică în anul 1902 a trimis la institutul nostru pedagogic din Arad pe d-l Dr. Jancsó Benedek, ca sĕ asiste în calitate de comisar guvernial la esamenul de cualificaţiune cu finea anului şcolar 1901/2. Acesta după ce a participat la esamenul de cualificaţiune şi după ce şi de altfel a cercetat cu deamĕnuntul întreg institutul, despre cele esperiate a trimis ministrului un raport mai lung. Partea acestui raport, care se referă la limba maghiară, sună astfel: „Instruarea limbei maghiare şi resultatul ajuns întrânsa încă-l pot declara de laudabil. Decurgerea esamenelor mi'a convins, că elevii ordinari diplomaţi ai institutului nu numai că vor fi apţi de a propune cu resultat limba maghiară în şcólele cu limba de propunere românéscă, dér aplicaţi în şcóle maghiare cu puţină diliginţă şi bunăvoinţă în decursul unui an biruind tóte greutăţile ar puté fi învĕţători fórte folosibili şi buni în şcólele poporale maghiare". Pe basa acestui raport ministrul reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, Escelenţa sa d-l Dr. Wlassics Gyula cu datul 24 Noemvrie 1902 sub Nr. 66774 astfel se adreséză Consistorului din Arad:

„Din raportul comisarului meu esmis pentru esamenele de cualificaţiune învĕţătorésca cu finea anului şcolar 1901/2 la institutul pedagogic din Arad cu bucurie am luat la cunoscinţă, că la institutul de sub întrebare se póte constata cea mai bună nisuinţă întru aceea, ca instrucţiunea candidaţilor de învĕţători, cât numai este posibil, sĕ corĕspundă pretensiunilor moderne". Nu avem trebuinţă de un atestat mai bun. Acéstă „cea mai bună nisuinţă" guvernul şcolar de buna sémă o va puté constata şi la celelalte insitute pedagogice ale nóstre.

Tóte acestea dovedesc, Domnule Ministru, că noi din partea nóstră facem tot posibilul în interesul instruării cu resultat a limbii maghiare, dér' credem că limitea firéscă a acestei instruări este mĕsura peste care forţarea acestui obiect de învĕţămênt ar aduce cu sine negligiarea celorlalte cunoscinţe. Am învĕţat şi învĕţăm limba unguréscă până la cea mai mare mĕsură a posibilităţii. Imposibilitatea însĕ înzădar o cere nu una, ci o mie de legi.

Póte cel mai mare defect al proiectului de sub întrebare, precum peste tot al tuturor legilor nóstre şcolare de până aci, este însĕ împrejurarea, că face şcóla poporală uniformă pentru ţéra întrégă, pentru tóte ţinuturile ţerii, cu tóte că e uşor de înţeles, că altă şcólă le trebuesce copiilor de la oraş, alta sătenilor de la pustă şi érăşi alta cătunelor mici din locurile muntóse. Adevĕrul acesta involuntar îl recunósce şi proiectul de faţă atunci când desparte în două categorii şcóla de repetiţie până acum unitară, şi pentru unele comune dispune şcólă de repetiţie agronomică, pentru altele industrială.

Décă factorii competenţi ar lua în considerare împrejurarea amintită mai sus, în curênd s'ar convinge despre acesa, că într'adevĕr pentru micile comune din munţi, cari tânjesc în sĕrăcie şi ai cărei locuitori adese-ori locuesc atât de împrăştiaţi, în cât nici pe lângă cea mai riguróssă esecutare a legii nu vor puté sĕ-şi trimită copiii regulat la şcólă, ar ajunge şi învĕţători cu cualificaţiune mai inferióră. Ne interesce în convingerea acésta marele pedagog Curtmann, care în opul sĕu „Lehrbuch der allg. Pädagogik" (III. pag. 328) dice, că trebuinţele sătenilor sunt altele, de cât ale orăşenilor, şi astfel ar fi fórte corect décă s'ar înfiinţa institute pedagogice separat pentru învĕţătorii de la sate şi separat pentru cei de la oraşe. Cei ce cunósce în deosebi raporturile ţĕrii nóstre, va da deplină dreptate acestui punct de vedere.

Deci nu numai pentru aceea nu putem primi proiectul de sub întrebare, fiind-că vatĕmă adânc drepturile autonomice ale bisericei nóstre, dér nu'l putem primi nici din astfel de motive pedagogice, pe cari trebue sĕ le apreţieze toţi, câţi se ocupă în mod scienţific cu afacerile şcolare.

Deja în ancheta convocată pentru discutarea prelabilă a proiectului de faţă a avut Metropolitul nostru ocasiune a declara, că acest proiect şi din punct de vedere *administativ* va crea stări imposibile. Şcólele confesionale adecă de aci încolo le va administra autoritatea confesională, ministrul, protopretorul, inspectorul regesc, antistia comunală, comisiunea

---

început are şi sfârşit. La tótă urma, flăcăii jucară un brâuleţ mai mult în bătăi, căutând care mai de care, sĕ întrécă pe celălalt, spre a-l vedé ibovnica şi a-i dice „bravo". Brâuleţul de la urmă este semnalul că hora s'o terminat şi lăutarii îndată încep a-şi cânta marşul.

Când o început lăutarii marşul, flăcăii toţi o început a chiui şi norodul luându-şi rĕmas bun, o luară spre casele lor.

* * *

Masa Mare.

In amurgul serei, nunul cel mare, luând lăutarii cu dânsul, începu a umbla din casă în casă şi a-i pofti pe toţi gospodarii la masa cea mare, séu cum se dice, masă cu dare. La tótă urma a venit şi la mine. Sĕ-l refus nu se putea, întru cât până acum la tóte mesele tot în frunte am fost.

Când am ajuns la mire, casa era plină de gospodari cu femeile lor. Şi fiind că erau mulţi, aşedă mesele şi în casele a vr'o trei vecini.

Până sĕ-ne punem la masă, am tras câte-va jocuri în ogradă; prin întunerec nu prea puteau observa, că nu eram meşter de adus picióreIe.

După ce ne-am săturat de joc, ne-am aşedat la masă. In trei case abia încăpură lumea adunată. Erau tóte némurile mirelui şi ale nunului şi toţi prietinii lor. Intr'o casă erau numai flăcăi.

Flăcăii vin şi ei la masa mare. Se aduse la masă mai multe feluri de mâncare, una după alta. Fie-care mânca, bea, ridea şi spunea câte ceva de ris.

— De acuma, vine găina, audiai pe care mai de care.

Mirii şedeau în picióre, la uşe, în odaia unde stau nunii. De odată vĕd că vine mama mirelui cu o strachină în mână, acoperită cu o altă strachină. *)

Fără răbdare, ridic pe cea de asupra sĕ vĕd ce e. Era coscogemite găină friptă.

— Nu pune mâna!... strigă un mesan, guraliv, că-i cloşcă şi te muşcă.

— Óre de mult cloşesce?... dise un altul.

*) Blid.

Un haz ne mai pomenit era cu găina friptă; fel de fel de glume sĕ făceau pe socotéla ei, în sfârşit ca la masă mare, când vinul nu se mai mântue de prin pahară. Cum glumeam şi rideam, Ioan Oprea, vĕrul lui Neculai, sculându-se în picióre, ceru o farfurie curată. Puse pe ea câte-va bucăţele de pâne, câte-va fire de sare, de piper şi două pahară pline cu vin. Mergênd cu farfuria la nun începu:

— Intru mulţi ani, nune mare!
Te cinstim cu aceste pahare.
Insĕ, is pline cu vin de la Feteşti
Cum bei, cum plătesci.
Vĕ rog sĕ cinstiţi
Şi cu ce vroiţi — pe tineri sĕ dăruiţi,
Sĕ le dăruiţi cu inima tótă
Ca sĕ aibă în casă zlótă.

Luând nunul un pahar şi nuna pe celălalt, le dădu de duşcă. Lăutarii cântau cântecul (vivat) dis taximul.

— Bravo!... bravo!... i hi, hi!... Trăiască nunii!... trăiască tinerii!... bravo!... Toţi mesenii băteau din palme, huhurau şi strigau, de nu se mai înţelegea ce-i.

— Vĕ fórte mulţumim!... sĕ trăiţi şi d-vóstră!... dise nunul, ştergându-şi mustăţile de vin.

Desfăcêndu-şi contomanul, din brâul roş şi lat de o palmă sdravănă, scóse punga de pele de óie dubită şi albă ca varul, cu canafuri de lână la capetele băerilor şi strinsă mototol de par' că era un ghem. Când trase de băeri se desfăcu la gură cât o căciulă. Scóse din ea 40 de lei şi puindu-i pe farfurie strigă tare:

— De la noi puţin,
De la Dumnedeu mult!..

— Bravo!... sĕ trăiţi mulţi ani, începură a striga érăşi toţi mesenii. Mirésa închină nunei un ştergar frumos de mătase galbenă; ér nunului o cămaşe de bumbac cusută cu arniciu roş şi negru.

De la nunu, Ioan Oprea umplênd paharele, vine la mine.

— Sĕ trăiască tinerii, nunii şi noi toţi mesenii. Ani mulţi şi fericiţi, diseiu.

— Ura! ura! sĕ trăiască şi sĕ trăiţi, începură care mai de care. Intru cât nu eram însurat pe atunci, am fost nevoit sĕ

administrativă, inspectorul şcolar şi într'adevĕr este de temut, că sub greutatea atâtor administratori şcóla confesională va succomba cu desĕvêrşire. Căcĭ proiectul nu aduce în legătură organică cercurile de competinţă ale diferitelor organe şi autorităţĭ şi fie-care dintre aceste se póte ingera independent în afacerile şcólelor respective. Aşa departe merge acéstă imposibilă confusie, în cât proiectul nu dispune nicĭ aceea, ca spre pildă comisiunea administrativă sĕ aducă la cunoscinţa autorităţii confesionale faptul, când pe temeiul §-lui 41 a destituit pe vr'un învĕţător din postul sĕu. Sub astfel de împrejurărĭ între diferitele organe cu drept de amestec în afacerile şcólelor confesionale se vor produce în mod fatal atâtea neînţelegerĭ, ciocnirĭ, discuţiuni şi certe, în cât rĕsboirea acéstă continuă între diferitele autorităţĭ uşor va pută sĕ conturbe si condiţiunile pacinicei convieţuirĭ între cetăţeni. Acéstă stare de lucrurĭ nicĭ de cum nu póte fi salutară intereselor şcolare, ba şi din punctul de vedere al statului ar trebui sĕ se încunjure o astfel de situaţiune.

Şi mai presus de tóte acestea, pentru bietul învĕţător confesional proiectul statoresce trei forurĭ disciplinare. Şi érăşĭ tóte acestea procedéză independent una de alta. Pe nefericitul acesta de învĕţător îl disciplinéză ministrul, îl disciplinéză comisiunea administrativă şi în sfârşit autoritatea sa confesională. Intr'adevĕr, nu putem crede sĕ esiste unde-va în lume şi alţi oficianţĭ între astfel de raporturĭ şi împrejurărĭ triste şi pline de continue primejdii.

Nu putem trece cu vederea nicĭ dispoziţiunile proiectului referitóre la *obligămêntul învĕţămêntului.* Dorim din tot sufletul nostru, ca fie-care fiu al patriei sĕ fie împărtăşit de binecuvântările învĕţămêntului elementar, dér érăşĭ din considerare pentru referinţele patriei nóstre suntem de părere, că dispoziţiunile referitóre ale proiectului de sub întrebare (§§ ii 1—10) sunt afară din cale riguroşĭ, aşa că aplicarea lor va produce numai amărăciune şi aversiune faţă de şcólă, fără ca sĕ promoveze cultura poporului. Suntem convinşĭ, că în curând şi Escelenţa Vóstră vetĭ esperia, că acelea disposiţii în praxă nu sunt esecutabile. Ţinem în deosebĭ, că §-ul 3, care dispune, că în anumit cas elevul póte fi obligat a cerceta şcóla de tóte dilele şi în anul al 7-lea, nu are nicĭ un rost. Disposiţiunea acésta, după părerea nóstră, nu póte sĕ producă nicĭ un resultat şi póte da numai ansă la nenumĕrate vexaţiuni.

(Va urma.)

Revistă politică.

Braşov, 4 (17) Noemvrie.

De câte-va dile se petrec în *dieta ungară* lucrurĭ de mare însemnătate pentru situaţiunea politică interne.

Ministrul preşedinte Tisza vĕdênd că nu o póte scóte la cale cu oposiţia în ce privesce *revisuirea regulamentului camerei*, s'a gândit că va fi bine sĕ-şĭ schimbe tactica şi sĕ-şĭ ia refugiu la mijlóce mai radicale. A chiemat pe toţĭ mamelucii séi într'o conferenţă, ce s'a ţinut Lunĭ séra, şi li-a spus, că deóre-ce nu mai are nicĭ o nădejde sĕ ducă la bun sfîrşit cu concursul oposiţiei propunerea sa de revisuire, va merge un pas mai departe şi revine la propunerea sa din Martie a. c. pe care şi-o retrăsese în urma pactului ce l'a încheiat cu cei din stânga estremă.

Faptul acesta a produs o iritaţiune nespus de mare în sinul partidelor din oposiţiune, carĭ vĕd în manevra acésta a lui Tisza o gróznică lovitură ce li-se dă, vĕd un atentat în contra libertăţii cuvêntului şi o sguduire a constituţiunei ungare în basele ei.

*

In vederea acestui „atentat“ deputaţii din tóte partidele unguresci s'au grăbit sĕ ia parte în numĕr aprópe complet la *şedinţa de Marţĭ a dietei.* Băncile deputaţilor şi galeriile erau pline. Inainte de deschiderea şedinţei, koşutiştii ţinură un conventicul, în care s'au sfătuit asupra tacticei de urmat faţă cu violenţa ce o pregătesce contele Tisza. Conform acestei înţelegerĭ, îndată după deschiderea şedinţei a cerut cuvêntul bĕtrânul koşutist *Thaly*, cel cu care *Tisza* încheiase pacea de asta primăvară.

Thaly a constatat în discursul sĕu, că Tisza şi-a fost retras în Martie propunerea de revisuire, că oposiţia a păstrat în mod cinstit pacea încheiată; Tisza însĕ a venit cu scrisórea sa către alegĕtorii din Ugra, ca din nou sĕ iriteze spiritele, sĕ turbure pacea în dietă şi sĕ aducă zizanie şi ură în parlament. Apeléză, decĭ, la Tisza sĕ-şĭ părăséscă gândul sinistru, căcĭ propunerea sa mai nouă constitue o mare primejdie pentru parlamentarismul maghiar.

Se ridică acum *Tisza*, ca sĕ rĕspundă lui Thaly. A spus, că se înşală Thaly când crede, că el şi-a retras definitiv propunerea de revisuire a regulamentului; apoi a declarat, că-şĭ reservă dreptul încă de pe acum de a dispune de tóte mijlócele pentru a face cu neputinţă isbucnirea din nou a obstrucţiunei. Reforma ce vré s'o facă, este de neapĕrată trebuinţă pentru ţéră, dér nu-i trece prin gând a viola libertatea cuvêntului.

După-ce a mai vorbit Carol *Eötvös*, care a atacat cu mare violenţă pe Tisza numindu-l între altele „clapon beat“ şi om care se conduce de fantasmagorii, urmă o scurtă pausă, apoi preşedintele a dat cuvêntul deputatului guvernamental *Daniel* G., unul din vicepreşedinţii partidului liberal. Acesta declară, că în numele partidului sĕu (liberal guvernamental) presentă un proiect de resoluţiune, care în esenţă este identic cu propunerea de astă primăvară a ministrului preşedinte Tisza. Deosebirea e numai în partea întroductivă, întru cât se vorbesce aicĭ despre afacerĭ actuale.

In acest proiect de resoluţiune se dice, că până la pregătirea noului regulament al camerei — în interval de cel mult un an — regulamentul actual sĕ fie *întregit* astfel, ca: proiectul de budget pe 1905, pactul financiar cu Croaţia, proiectul pentru contingentul normal de recruţĭ pe 1905 şi proiectul pentru modificarea definitivă a regulamentului camerei sĕ potă fi admise după desbatere generală, în care pot sĕ vorbéscă cel mult 2 oratorĭ prin simplă votare, ér la desbaterea pe paragrafi a fiecărui proiect séu în decursul desbaterei 50 de deputaţĭ pot cere în scris, fără discuţie, de la preşedinte stabilirea terminului când sĕ se curme desbaterea. Deputaţii, carĭ ar dovedi neascultare, sĕ fie escluşĭ din şedinte şi pe timpul cât vor fi escluşĭ, sĕ nu li-se dea salar.

Urmă apoi *şedinţă secretă.* Din mai multe părţĭ s'a atras atenţiunea camerei la aceea, că deóre-ce moţiunea lui Daniel conţine modificare de regulament, acésta nu póte fi primită decât după desbaterea proiectelor de lege curente şi după închiderea sesiunei. Contele *Tisza* a declarat atuncĭ, că *guvernul îşĭ va retrage tóte proiectele de lege depuse pe biroul camereĭ* şi nu susţine, decât propunerea privitóre la revisuirea regulamentului.

Au mai vorbit în şedinţa secretă deputaţii Hollo, Kaas, Ugron, Lengyel, Molnar şi contele *Apponyi.* Acesta a declarat, că *nu se va supune unui regulament de cameră ce s'ar aduce pe cale iregulară, nu-l va considera de esistent şi va trage din acésta tóte consecuenţele.*

Deschidêndu-se şedinţa publică, ministrul preşedinte a declarat din nou, că se alătură la moţiunea lui Daniel, şi că *guvernul îşĭ retrage tóte proiectele presentate dietei*, dér că le va presenta din nou *neschimbate* la începutul viitórei sesiunĭ dietale.

Deputatul *Barta* Ödön dice, că e fórte bătător la ochĭ, că guvernul aduce jertfe atât de marĭ pentru votarea propunerei de revisuire, căcĭ el retrage tóte proiectele. Intre aceste se află şi *proiectul de lege pentru reforma învĕţămêntului primar,* a cărui simplă anunţare a pus în mişcare pe toţĭ „duşmanii Ungariei“ şi carĭ acum vor jubila la anunţarea, că acest proiect de lege s'a retras.

Ministrul preşedinte *Tisza* ia din nou cuvêntul şi declară, că retragerea proiectelor s'a făcut din cause formale şi *nu însémnă nicĭ o schimbare în politica guvernului;* nu însémnă acésta nicĭ o schimbare *în special cu privire la proiectul pentru reforma învĕţămêntului primar*, pe care guvernul intenţionéză **a-l susţiné neschimbat.**

Şedinţa de erĭ, Miercurĭ, a fost órte agitată. La ordinea dilei fiind propunerea de revisuire a regulamentului, Barabaş Bela a atacat guvernul cu atâta violenţă, încât preşedintele i-a retras în mai multe rêndurĭ cuvêntul. Polonyi a cerut cuvêntul în cestiune personală atacând violent pe Tisza. Acesta i-a rĕspuns dicênd, că-i pare rĕu, că trebue sĕ stea de vorbă cu Polonyi. A mai spus Tisza, că ţine morţiş la moţiunea lui Daniel, fiind-că vré sĕ se valoreze voinţa majorităţii din dietă.

Rĕsboiul ruso-japones.

Scirile ce se rĕspândiserĕ la începutul sĕptĕmânei despre capitularea *Port-Arthurului*, au fost nisce simple minciunĭ. Tot aşa nu s'a adeverit nicĭ scirea, că între generalii *Stössel* şi *Nogi* s'au urmat negocierĭ de capitulare.

Telegramele mai nouĕ dau amĕnunte despre marele atac, ce l'au întreprins Japonesii în diua de 30 Octomvrie. Ei au cucerit, se dice, întăriturile esterne şi ar fi ajuns până la şanţurile forturilor interne. Aicĭ însĕ au trebuit sĕ se opréscă, deóre-ce au dat de piedecĭ colosale, şanţurile fiind mult mai adêncĭ, decum credeau ei. In luptele aceste Japonesii au pierdut 1500 ómenĭ, dér isbândile au fost mai micĭ ca altă-dată.

După o altă telegramă din Londra, Japonesii ar fi cucerit forturile *Orlung* şi *Şangciu.* Garnisóna ruséscă din Orlung s'a retras într'un edificiu scutit de bombe, ghiulelele japonese însĕ au pĕtruns prin

---

beau paharele amândou. Sarcina a fost cam grea; însĕ în taximul cela al lăutarilor, nicĭ nu sciu când le-am deşertat. Am dat 20 de lei. Mirésa mĭ-a închinat un prosop în patru iţe, cu horboţică lată pe la capete.

De la mine o trecut la cei-lalţĭ, luându-i pe rând. Dădea care 4 lei, care 5, care o baniţă de păpuşoiŭ, care două, după putere. La toţĭ, le-a dat mirésa câte un şervet. După ce s'o mântuit de închinat paharele în casa unde eram noi, o trecut nunul şi cu Ioan Oprea, în celelalte case, unde mai erau mese şi tot aşa o urmat.

La urma, urmei, nunul o strîns toţĭ banii şi numĕrându-i în faţa nóstră, strigă tare:

— „Trei sute-cincĭ-deci de lei, 22 de baniţĭ de păpuşoiŭ, 7 de grâu, 2 de sĕcară, două oi şi o viţică, s'a strîns“.

— Bravo!... bravo!..

— Eleano!... strigă nunul la mirésă. Adă-mĭ o batistă. Puind banii în batistă îĭ încredinţă miresei şi îĭ dise:

— „Vedĭ sĕ nu te amăgéscă Neculai şi sĕ-i dai cumva“.

Terminându-se cu darea, se rupse găina cea friptă şi se împărţi prin farfurii. Apoi se aduse şi altă friptură de pasĕre şi de porc. Cu friptura s'o terminat masa. Când sĕ ne sculăm vĕd că nunul ia o fălie de mălaiŭ*) şi dise:

— Daţĭ ceva şi pentru lăutarĭ!...

Toţĭ dădurăm câte un gologan pe care îl înfingeam în mălaiŭ. După ce o dat toţĭ mesenii, o luat gologanii din mălaiŭ, i-o pus într'un pahar mare şi umplêndu-l cu vin, il dădu lăutarului, care cânta din scripcă (viórĕ) şi îl făcu cu de-asila, sĕ bea mai întâiŭ tot vinul, ş'apoi îĭ dădu gologanii.

Straşnic haz şi cu lăutarul.

S'o strîns mesele. Apoi s'o început jocul, şi petrecerea ţinu până la diuă. In zorii dilei, nunul ne mulţumi la toţĭ şi, după obiceiŭ ne duse la crâşmă, unde porunci două vedre de vin, cinstea lui.

De la crâşmă, am ştergelit-o acasă. Acolo alte jocuri, până o ajuns sórele sus. Astfel s'o terminat masa cea mare.

Oncropul.

(Masa cu dare de Luni séra).

Luni, aşa pe când sórele era pe la tócă, o mulţime de femei, se adunară la nuna. De la nună, plecară împreună la mirésă. Tóte aveau în mână: care o găină, care o raţă, care o legătură cu fasole, cu bob, care o strachină nouă, care o ólă; aşa se duce la casă nouă.

La cântecul de jale al lăutarilor nuna după ce aşedă frumos códele miresei, o legă la cap cu un baris nou. Acest obiceiŭ se chémă „legatul miresei“. De aicĭ înainte mirésa întră în rândul nevestelor şi nu mai póte umbla cu capul gol, ca fetele marĭ.

După legatul miresei, tóte femeile se puse pe cinstit vin şi pe jocurĭ chiuind şi strigând care mai de care:

— Foie verde foi de soc
Sĕ ţinem bora pe loc.
Incă una, încă două
Hai şi tu nevastă nouă.
— I hi-hi!... i hi-hi!...

Huia mabalaua, nu alt ceva, de atâtea chiuiturĭ. Ş'apoi las-o pe femei sĕ ţi-o facă ele!

Séra s'a făcut masă cu dare ca şi Duminecă; la acéstă masă au luat parte cei care n'au fost la masa mare, părinţii

*) Mălaiul e un fel de pâne de făină de păpuşoiŭ.

acest fort şi au pricinuit o adevĕrată bae de sânge.

Din *Cifu* se vestesce, că generalul *Stössel* ar fi fost rănit. Dus la spital el a declarat, că mai bine e gata sĕ móră, decât sĕ renunţe la postul de comandant al fortăreţii.

Pe câmpul de rĕsboiŭ din *Manciuria* domnesce încă linişte relativă. „Tageblatt" din Berlin primesce din Mukden scirea, că reînceperea ostilităţilor n'a urmat încă, după-cum se credea. Posiţiunile de luptă ale ambilor duşmanĭ sunt aşa de întărite, încât şi unii şi alţii se tem a începe lupta. Armata ruséscă a primit în timpul din urmă un numĕr estra-ordinar de mare de tunurĭ. Marĭ întărirĭ de trupe au primit şi Japonesii. Mereu le sosesc trenurĭ cu provisiunĭ şi muniţie.

Ambasadorul rusesc din Washington contele *Cassini* a declarat, că *Rusia va continua rĕsboiul* până când va eşi victoriósă. Sub nicĭ o împrejurare ea nu va sista operaţiunile şi va refusa orĭ-ce mijlocire de pace. Banĭ şi ómenĭ de jertfit are destui.

Contra proiectului Berzeviczy.

In întrunirea de alegĕtorĭ, ce s'a ţinut Duminecă în *Sĕlişte* s'a votat unanim un proiect de resoluţiune, în care: 1) s'a luat cu mulţămită la cunoscinţă darea de sémă a delegaţilor consiliului judeţan despre activitatea delegaţilor în special şi a clubului comitatens român în general, şi le votéză încredere. 2) Adunarea luând în desbatere *proiectul de reformă al legei şcolare*, *protestéză* solemn în contra acestui proiect de lege şi declară, că vor lupta din tóte puterile, ca sĕ nu devină lege. 3) Adunarea ia act de energicii paşĭ întreprinşĭ de episcopatul român contra noului proiect, şi îi esprimă mulţumirile sale.

— Adunarea de alegĕtorĭ din cercul *Şiriei*, care s'a ţinut tot Duminecă şi la care a participat un public fórte numeros, a primit cu unanimitate un proiect de resoluţiune în care se enunţă, că „alegĕtorii românĭ ai cercului electoral Şiria"... „protestéză solemn în contra proiectului Berzeviczy şi declară, că în consciinţa drepturilor lor firescĭ, nicĭ odată nu vor înceta de a lupta prin mijlócele permise de legile ţĕrii împotriva tendenţelor manifestate în proiectul despre reforma învĕţămêntului poporal."

— Printr'o convocare subscrisă de d-nii Sergiu Medean, Avram David, Ioan Bojiţia, Dr. G. Măcelar, Zeved. Mureşan, Avr. S. Pĕcurar, Isidor Blaga, Dr. Ales. Străvoiu, datată din „*Szász Sebes*" (de ce nu Sebeşul-săsesc?) „alegĕtorii dietalĭ, precum şi alţĭ locuitorĭ din cercul electoral Szasz-Sebes" se convócă la adunarea ce se va ţiné adĭ Joi în 17 Nov. în *Szász-Sebes*. Program: 1) Darea de sémă a membrilor comitetului municipal. 2) Discuţie asupra politicei generale din ţéră şi în special asupra proiectului şcolar al ministrului Berzeviczy.

— Pe diua de 23 Noemvrie st. n. a. c. e convocată în *Deşiŭ*, în sala cea mare a hotelului „La Englesul", o *întrunire publică* a alegĕtorilor, cât şi a poporului cu durere şi îngrijire faţă de aşedămintele sale culturale greu ameninţate din întreg comitatul Solnoc-Dobâca. Ordinea de di: 1) Discutarea situaţiei politice actuale şi luarea de resoluţii în contra proiectului şcolar al guvernului. 2) Alegerea a 2 delegaţĭ din fie-care cerc electoral pentru o o eventuală conferenţă generală. Intrunirea, care a fost deja concésă de magistratul oraşului Deşiŭ sub nr. 10005/904 este subscrisă de peste o sută fruntaşĭ alegĕtorĭ din întreg comitatul.

— In adunarea *Sêrbilor* ţinută la 10 Nov. în *Vêrşeţ* s'a votat în unanimitate un proiect de resolaţiune, care încheie aşa:

„Adunarea *Sêrbilor din întréga Ungarie* întrunită la 10 Nov. 1904 în Vêrşeţ, *protestéză* în mod sĕrbătoresc împotriva proiectului periculos şi antipatriotic relativ la şcóle, alcătuit prin ministrul Berzeviczy; cere de la parlament, ca sĕ-l ia de la ordinea dilei şi sĕ îndrume guvernul sĕ pregătéscă un proiect, care sĕ corĕspundă cerinţelor pedagogice moderne, culturei şi dreptului civilor din ţéră, precum şi drepturilor tuturor naţionalităţilor".

Proiectul de resoluţiune a fost presentat şi motivat de Dr. Slavco *Miletici*, fiiul decedatului naţionalist sêrb Svetozar Miletici.

SCIRILE DILEI.

— 4 (17) Noemvrie.

Parastas. Din partea „Asociaţiunei pentru sprijinirea învĕţăceilor şi sodalilor meseriaşĭ românĭ din Braşov," se face cunoscut tuturor celor ce se intereséză de mersul ei, că *Duminecă în 20 l. c. st. n.* a. c. se va face în biserica rom. gr. or. din Braşov-Cetate obicĭnuitul parastas întru pomenirea sufletului rĕposatului binefăcĕtor *Mihail Stroescu*. Parastasul se va oficia la órele 9 a. m. Tot în acéstă di la órele 2 p. m. se vor împărţi în localul „Asociaţiunei" strada Orfanilor Nr. 4 haine şi încălţăminte între ucenicii sĕracĭ.

O dramă sângerósă s'a întêmplat dilele acestea într'o familie românéscă, sĕracă, dér cinstită din Cluşiŭ. Sig. Toma era aplicat în serviciu la judecătoria din numitul oraş şi prin munca sa îşĭ întreţinea numĕrósa familie, 5 fete şi un băiat. Băiatul Vasile Toma era deja de 26 anĭ şi era funcţionar la oficiul telegrafo-poştal, făcênd tocmai acum cursul de 1 an la Budapesta. El îşĭ iubea nemărginit surorile şi era în stare sĕ-şĭ dea viéţa pentru ele. Gurile rele însĕ de ce se légă mai uşor, decât de onórea fetelor frumóse, mai ales décă sunt sĕrace? Tînĕrul Toma însĕ scia sĕ-şĭ apere onórea surorilor şi cu arma în mână a silit deja pe mulţĭ nemernicĭ sĕ-şĭ dea sémă de calomniile lor. Dilele acestea s'a întêmplat însĕ, că sora cea mai mică Ilenuţa, în etate de 11 anĭ, mergênd la pantofarul *Lengyel* Károly sĕ-şi ia mĕsură pentru ghete, acesta a abusat de ea siluindu-o. Fata a venit acasă plângênd şi a spus părinţilor. Aceştia au denunţat casul la procuror. Intr'aceea au chemat şi pe Vasile din Budapesta, care a venit şi nu scia ce sĕ facă de ruşine şi tot plângea mereu. El sfătuia pe surorile sale, sĕ între tóte la mănăstire, căcĭ numai aşa vor spăla ruşinea din familie. Apoi îi trecea prin gând sĕ se ducă la Lengyel sĕ-l împusce... In sfîrşit a luat o altă hotărîre grozavă, anume sĕ-şĭ împusce sora şi apoi sĕ se împusce şi pe sine. Şi aşa a făcut. Ilenuţa însĕ n'a murit, deşi a împuşcat'o în gură. Doctorii i-au scos glonţul şi va trăi. Nenorocitul tînĕr a murit pe loc. Işĭ póte închipui orĭ-cine nenorocirea familiei. Bestialul atentator *Lengyel* Károly a fost arestat alaltăerĭ şi va avé sĕ-şĭ dea sémă de fapta-i miserabilă înaintea justiţiei.

Bande de hoţĭ pe drumul Braşov-Făgăraş. Un tînĕr comerciant român din Braşov, care a fost dilele acestea cu marfă la têrgul din Şercaia, ne scrie că a fost surprins când se apropià de acéstă comună (pe la órele $7^1/_2$ séra) de nisce hoţĭ necunoscuţĭ, şi păgubit de o bucată de pănură albă-gălbue în valóre de 80—85 coróne, pe carĭ hoţii au luat'o cu o îndrăznélă ne mai pomenită din car tăind rogojina şi pânza cu care era învĕlită. Observând acésta comerciantul şi cărăuşul un Ungur din Săcele, s'au luat după hoţĭ, aceştia au descărcat mai multe glónţe de revolver asupra lor. La popasul ce-l făcură în Vlădenĭ, doi Perşinarĭ carĭ se aflau şi ei acolo cu carul (spuneau că vin din Stupinĭ cu varză pentru têrgul din Şercaia) au atras bănuiala cărăuşului prin întrebările ispititóre: că unde mergeţĭ? Ce duceţĭ? Unul era de vr'o 21—24 anĭ mustaţă blondă, celalalt de vr'o 35 anĭ, de asemenea blond şi mai roşu la faţă, amêndoi înalţĭ şi voinicĭ ca nisce bradĭ şi bine îmbrăcaţĭ. Aceştia au plecat înainte şi se vede că vor fi aşteptat prada într'o casă pustie din apropierea Şercaiei, unde comerciantul şi cărăuşul au zărit lumină, care apoi s'a stins audindu-se clopoţelul cailor. Casul a fost adus la cunoscinţa gendarmeriei. Tot dilele acestea a fost jefuit apróре de Şercaia şi un comerciant din Făgăraş şi a fost atacat şi morarul din Şercaia, scăpând numai graţie intervenţiei notarului din Perşanĭ, care se afla tot pe acest drum şi a puşcat asupra hoţilor. Numitul comerciant declară, că ar da o bună remuneraţie aceluia, care ar da indicii pentru descoperirea hoţilor.

Adunarea generală a „Universităţii săsescĭ" e convocată la Sibiiu pe diua de 5 Decemvrie n. a. c.

Societatea pentru cultura poporului german. Ce mare însemnătate au bibliotecile pentru luminarea poporului, ne dovedesce activitatea societăţii germane din Berlin înfiinţată cu scop de a lăţi prin bibliotecĭ interesul poporului german pentru cultura şi literatura sa. In anul 1903 s'au înfiinţat şi ajutorat în Germania *2721 bibliotecĭ cu 71,894 de cărţĭ folositóre*, între carĭ se află 383 bibliotecĭ ambulante cu apróре 19,000 cărţĭ diferite, carĭ an de an trec prin mânile sătenilor din comunele nemţescĭ. Numĕrul acestor bibliotecĭ cresce din an în an în urma ajutoriului, pe care îl dau toţĭ Germanii fără deosebire, ér poporul le cetesce cu mare dragoste. Sosirea unei astfel de bibliotecĭ în vr'un sat este pentru poporul german o adevĕrată di de sĕrbătóre şi bucurie.

Étă o pildă frumósă, care ne îndémnă şi pe noi Românii, ca sĕ îmbrăţişem şi ajutorăm bibliotecile „Asociaţiunei" nóstre, căcĭ sciut este, că numai prin cărţĭ folositóre ne putem lumina şi putem ţiné pas cu spiritul timpului. Sătenĭ românĭ cetiţĭ cu luare aminte cărţile bibliotecilor nóstre ambulante, căcĭ numai spre folosul vostru va fi, ér unde n'aveţĭ astfel de bibliotecĭ, înfiinţaţĭ agenturĭ ale „Asociaţiunei" nóstre ca astfel sĕ deveniţĭ şi voi părtaşĭ de lumina culturei nóstre naţionale!

Camera advocaţială din Braşov a şters din lista advocaţilor braşovenĭ pe d-l Dr. Nicolae *Lemenyi* la propria cerere.

De la „Reuniunea sodalilor românĭ din Sibiiu." La 27 Octomvrie st. n. s'a ţinut în Sibiiu a 10-a şedinţă literară a acestei reuniunĭ vrednice de laudă, la care şedinţă preşedintele d-l Tordăşianu a făcut cunoscut şi a esplicat un articol scris cu multă cunoscinţă de causă în fóia nemţéscă din Sibiiu sub titlul „*Cum i-se póte ajuta meseriaşului nostru*". Scriitorul articolului dice între altele, că pentru ajutorarea meseriaşilor este neapărat de lipsă întemeierea unei „însoţirĭ de credit", de magazine şi alte instituţiunĭ folositóre meseriaşilor. In legătură cu acest articol d-l Tordăşianu apeléză la simţul de datorinţă al meseriaşilor întrunitĭ în şedinţă, ca cu o di mai înainte sĕ-şĭ stringă rêndurile şi sĕ chibzuéscă asupra celor de făcut. A urmat apoi o bine reuşită serată musicală-declamatorică, la care s'au distins mai mulţĭ membrii ai Reuniunei.

Consiliul comunal al Parisului a decis ca două din nouĕle strade, de curênd deschise în marele oraş, sĕ pórte una numele de *Rue de Roumanie*, ér cealaltă de *Rue de Bucarest*. Prima este situată lângă actuala stradă La Fayette, ér a dóua în cartierul Europe, care posedă deja numĕróse strade cu numirĭ de capitale de stat.

Alegerea parochului evanghelic din Bucurescĭ. Paroch al comunităţii evanghelice din Bucurescĭ a fost ales candidatul de preot d-l *Honigberger*, rectorul şcólei primare săsescĭ din Agnita.

Ultimul numĕr al diarului rusesc din Port-Arthur. Numĕrul din urmă al diarului „Novi Krai", care apare la Port-Arhur, tipărit când pe hârtie care a fost albă odată, când pe hârtie roşie, albastră, galbenă şi une-orĭ pe hârtie de împachetatĭ avea în capul primei paginĭ mica, dér emoţionanta informaţie: „De erĭ sala redacţiei şi imprimeria diarului se află sub focul inamicului. Vr'o 12 bombe ne-au spart geamurile şi au găurit zidurile localului. Nu e comod sĕ scrii un articol, ale căreia argumente se însărcinéză sĕ le sublinieze mitralia japonesă".

Incidentul de la Hull. Căpitanul Kladov şi 3 alţĭ ofiţerĭ din escadra rusă a Balticei, carĭ s'au despărţit de flota rusésca în portul spaniol Vigo, au sosit Lunĭ la Petersburg. Căpitanul a declarat în ce privesce afacerea de la Hull, că este convins, că două torpilóre japonese au apărut atuncĭ în marea nordului. Ele au fost vĕdute de asemenea de mai mulţĭ ofiţerĭ de pe cuirasatul „Kneaz Suvarov". Orĭ ce eróre în acéstă privinţă este exclusă.

Arşĭ de vii. Ţĕranul Dumitru Stancu din comuna Flămândenii (districtul Ilfov) a plecat dilele acestea cu femeia sa de acasă, lăsând copilaşul lor un mic băiat singur în odaiă. Copilul, vĕdêndu-se singur şi necontrolat de nimenĭ, a început sĕ se jóce cu lemnele ardênde din focul sobei. De-odată hăiniţele sale luară foc şi copilul a ars de viu. — Aceaşĭ sórte a avut'o sĕptĕmâna trecută şi o fetiţă mică cu numele Dobriţa Marin Grigore din oraşul Călăraş, care fiind lăsată singură lângă vatră s'a aprins şi ars înainte de ce i-ar fi putut sări cineva în ajutor.

Etă dér alte două nenorocirĭ marĭ întêmplate din causa puţinei îngrijirĭ, ce o dau nisce părinţĭ copiilor lor. Las' că părinţii acestor victime nevinovate vor fi aspru pedepsiţĭ de către judecătorii, dér unde rĕmâne durerea şi jalea lor după copii, carĭ suferind durerĭ cumpiite au murit din causa negrijii şi nepăsării lor!

Mulţămită. Comitetul „Reuniunei de inmormêntare din Scheii-Braşovului" aduce sinceră mulţămită şi pe acéstă cale eredilor rĕposatului membru Dumitru Bidu-Nedelcu, pentru suma de 5 cor., ce au binevoit a dona pentru fondul de reservă al Reuniunei. *Braşov*, 4 Nov. 1904. A. *Vlaicu* directorul reuniunei, Dr. St. *Stinghe* cassar.

Ajutóre pentru copii sĕracĭ. Pentru a puté împărţi carnetele pro 1904 din fundaţiunea „jubileului de încoronare" menite pentru îmbrăcarea copiilor sĕracĭ, fără deosebire de naţionalitate şi religiune aparţinĕtorĭ oraşului Braşov, între carĭ vor fi luaţĭ în considerare în deosebĭ copiiĭ orfanĭ în următórea ordine: 1) copiiĭ fără părinţĭ, 2) copiiĭ fără tată, 3) copiiĭ fără mamă, şi în genere din aceştĭ copii numai acei în etate de la 4—15 anĭ, — se invită părinţii, respective tutorii astor fel de copii ca sĕ-şĭ aştérnă cererile lor netimbrate, provĕdute cu atestatele de botez şi cu acele de sĕrăcie vizate de oficiile parochiale séu scaunul orfanal, cel mult până în 3 Decemvrie a. c. la magistratul orăşenesc.

Liberarea atestatelor de sărăcie. Pentru a încunjura reclamaţiunile superflue şi răpitóre de timp, şi în interesul fiecăruia, magistratul oraşului Braşov aduce la cunostinţă publică, că în sensul ordinaţiunei ministerului de interne reg. ung. numai căpitanul orăşenesc este îndreptăţit a libera atestatele de sĕrăcie şi tocmai pentru aceea numai acelea atestate de paupertate se vor lua în considerare, carĭ vor fi liberate din partea căpitanului orăşenesc.

Piese nouĕ musicale. D-l *Aurel Popovici* în curînd va scóte o broşură voluminósă din composiţiunile d-sale. Cântecele aranjate pentru corurĭ mixte şi bărbătescĭ vor fi forte acomodate pentru seratele şi concertele corurilor mai vechĭ. Doritorii de a avé broşura vor binevoi a se adresa autorului în Nagytikvány p. Kákova (Krassó-Sz. m.)

Concertul musicei orăşenescĭ. Duminecă în 20 Noemvrie n. are loc în hotelul „Europa" un concert al musicei orăşenescĭ. Inceputul la órele 8 séra. Intrarea 60 banĭ.

Isvorul principal de apă de Borsec nu se mai póte folosi — precum scrie „Gyergyoi Hirlap" — în urma revărsării unui isvor cu apă dulce în acest isvor de apă minerală. Din causa acésta s'a sistat umplerea sticlelor cu apă din acest isvor.

Avis. Mamele îngrijitóre de copii îi pot păzi mai bine de bóle, décă desvoltarea corpului se promovéză raţional

---

rudele şi toţĭ prietinii miresei. Acéstă masĕ se chiamă „*Oncrop*". Fiind-că nu-i aşa de importanţă ca masa mare, de multe orĭ cei nevoeşĭ nicĭ nu mai fac oncropul.

La acéstă masă s'o strâns 250 de lei bani şi 30 de baniţĭ de producte, s'a făcut mult haz când Răducan, tatăl Elenei, a primit din partea lui Neculai, ciobotele făgăduite la logodnă. Nu l-o slăbit mesenii până nu s'o încălţat cu ele. De bucurie că-i socru mare şi că o căpătat ciobote nouă juca şi sărea cât un ţap: curgeau cât bobul sudorile de pe fruntea lui. O luat dânsul o păreche de ciobote nu-i vorbă, însĕ nicĭ nu-l slăbiră mesenii până-ce nu-o mai dat Ilenei cincĭ oi cu lână albă şi ţigae.

Marţĭ pe la prândul cel mare, abia sĕ termină nunta.

La trei dile după nuntă, însurăţeii sĕ duc la naşĭ, cu plăcinte. Naşul chiamă câţĭ-va prietini, le pune masă şi, dacă sĕ întâmplă sĕ fie în sat vr'un lăutar, îl aduce numai de cât şi îĭ trage o faţă bună.

La o săptămână, se duc de visiteză părinţii tinerii şi acésta se chiamă: „visită de cale primară".

Şi iaca aşa, s'o terminat nunta lui Neculai, pe care n'oiŭ mai uita-o multa vreme, de óre-ce, am ţinut-o de la început şi până la sfârşit şi la care am petrecut fórte bine.

Banca (Tutova) 6 Octomvrie 1904.

şi forţa de resistenţă se potenţéză. Mortalitatea mică a copiilor în Englitera provine de acolo, că abia este familie unde în timpul ernei nu s'ar folosi ca mijloc de nutrire pentru copii, untură de peşte. Singura pedecă pentru rĕspândirea generală a unturei de peşte este aversiunea ce au copiiĭ de mirosul şi gustul acestui mijloc. A depărta acest inconvenient; i-a succes farmacistului Zoltan. Untura de peşte a lui Zoltan, care este fără miros şi gust plăcut, se folosesce în mĕsură mare. Se capĕtă în farmacii cu 2 cor.

Garantéză farmacia C. *Balassa*, că laptele de castraveţĭ veritabil englesesc al lui Balassa cu efect miraculos pus de dênsul în circulaţiune, nu este stricăcios feţei. Numai odată sĕ încerce On. nóstre dame a-şĭ procura de probă laptele de castraveţĭ a lui Balassa şi se vor convinge că acest cosmetic face sĕ dispară imediat pistruile, petele de ficat, sgrăbunţele, parasiţiĭ şi ori-ce necurăţenie, făcênd obrazul neted si ţînĕr. O sticlă 2 cor. Un săpun de castraveţi veritabil englesesc 1 cor. Pudra 1 corónă 20 banĭ. Se póte căpĕta în orĭ-ce farmacie. Sĕ vĕ feriţĭ de imitaţie.

Alegerea presidentului Statelor Unite.

Sĕptĕmâna trecută s'au făcut în tóte cercurile electorale ale Statelor Unite din America de Nord alegerile delegaţilor sĕu „electorilor“, carĭ conform constituţiunei americane se vor întruni în Washingthon în Mercuria întâia a lunei Decemvrie, ca sĕ alégă pe noul preşedinte al Statelor Unite pentru un nou period de patru anĭ.

Candidaţĭ erau de astă-dată 2 Americanĭ în persóna presidentului actual *Roosevelt*, contra căruia şĭ-a pus candidatura americanul democrat *Parker*. Agitaţiunea desfăşurată de cele două partide a fost fórte mare ca nicĭ când, luând parte nu mai puţin decât *14 milióne de alegĕtorĭ*.

Resultatul votărilor a fost *favorabil pentru presidentul Roosevelt*, căcĭ din cele 14,000,000 de alegĕtorĭ au votat peste 8,000,000 pentru delegaţi, carĭ de sigur vor vota la alegerea din Decemvrie pentru Roosevelt. Din 476 delegaţĭ, câţĭ sunt stabiliţĭ de constituţia americană pentru alegerea presidenţială au fost aleşĭ 325 delegaţĭ partisanĭ de-ai lui Roosevelt şi numai 151 partisanĭ de-ai contra candidatului Parker. Ast-fel alegerea d-lui Roosevelt este deplin asigurată.

Pentru Europa alegerea lui Roosevelt însémnă, că America de Nord va inaugura o politică economică extrem de protecţionistă şi imperialistă. Parker e pentru liberul schimb şi reducerea tarifelor vamale sub care geme poporul sĕrac. Din acest punct de vedere alegerea lui Parker ar fi fost priinciósă pentru Europa, deóre-ce sub preşidenţia lui Parker tendinţele imperialiste nu şĭ-ar fi putut da liber drum, ér comerciul europén n'ar fi întîmpinat piedecile ce va avé sĕ le întîmpine de aḑĭ înainte în Statele-Unite americane.

Dér majorităţii poporului american i-a convenit mai bine temperamentul rĕsboinic al lui Roosevelt, decât a lui Parker cel moderat, care a fost considerat prea móle pentru un popor de 85 de milióne.

Dér şi pentru politica internaţională e de mare însemnătate alegerea lui Roosevelt. E adevĕrat, că programul economic al republicanilor şi al democraţilor aḑĭ nu mai e atât de radical deosebit ca pe timpul când a fost ales Mak Kinley în contra lui Bryan. P'atuncĭ Mak Kinley a învins etalonul de aur. Aḑĭ, cu tótă vorba lor lungă, programele se asémănă mult între ele. Ast-fel în privinţa doctrinei Monroe, a construirei canalului de Panama, a porturilor deschise în China etc., programele sunt la fel. Chiar şi cestiunea valutei şĭ-a mai pierdut din caracterul vrăşmăşesc d'odinióră, deóre-ce democraţii au abandonat teoriile lor în privinţa etalonului de argint.

Dér ce e de tot remarcabil e că ambele partide sunt mute în privinţa trusturilor omnipotente. In tot casul sunt fórte precaute în apreciarea lor.

Presidentul Roosevelt a declarat de alt-fel îndată după alegerile din sĕptĕmâna trecută, că după espirarea noului period de patru anĭ nu-şĭ va mai pune candidatura.

A VI-a adunare generală

a Reuniunei învĕţătorilor românĭ uniţĭ din Archidiecesă.

— Noemvrie 1904.

Acéstă adunare generală, ţinută la 3, 4 şi 5 Nov. a. c. a fost (din partea învĕţătorilor) cea mai bine cercetată dintre tóte adunările de până acuma. Numai în adunarea de constituire de la 1897 am mai putut numĕra atâţia membriĭ din afară, delegaţĭ ai despărţĕmintelor, carĭ cu atâta drag alérgă sub stégul Reuniunei, ca sĕ urnéscă din loc carul înglodat al afacerilor nóstre şcolare din archidiecesă.

In şedinţa de la 3 Nov., comitetul central s'a ocupat cu afacerile ce aveau sĕ preocupe adunarea generală.

In 4 Nov. dimineţa la 8 óre, la deschiderea adunărei generale, cu marĭ ovaţiunĭ am primit în mijlocul nostru pe Escelenţa Sa metropolitul *Mihalyi*, după a cărui sosire, preşedintele Reuniunei d-l George *Muntean*, director preparandial, a deschis adunarea printr'un discurs plin de învĕţăturĭ, pe care sper, că-l vom ceti în întregime în organul Reuniunei.

Exelenţa Sa şi acum a pus 2 premiĭ de câte 50 cor. în aur, pentru acei membriĭ ai Reuniunei, carĭ:

a) vor scrie până la proxima adun. generală un operat: „Cum se pot incassa salarele învĕţătorescĭ pe cale administrativă, fără de a se vătĕma autorităţile bisericescĭ“;

b) care va documenta, că la primăvară va produce mai multă miere după sistemul Zirzon.

In acéstă şedinţă s'au mai cetit diferitele rapórte, carĭ s'au predat comisiunilor alese, dintre carĭ accentuez raportul comitetului central, care a fost o oglindă fidelă în special a funcţionăriĭ despărţĕmintelor şi în general a stăriĭ Reuniunei învĕţătorilor din archidiecesă, care abia numĕră 6 anĭ în vieţa sa tulburată de multe lipse şi neajunsurĭ.

Şedinţa a doua s'a deschis Sâmbătă în 4 Nov. La ordinea ḑilei erau rapórtele comisiunilor. In jurul raportului comisiunei esmisă pentru censurarea raportului comitetului central, se încinge o lungă şi viuă discusiune întru cât s'a constatat şi acuma ca şi în trecut, că unele concluse ale adunărilor parte n'au fost esecutate, parte esecutate fiind de către biroul central, — la locurile competente au rĕmas neresolvate. Ér în despărţĕminte în multe privinţe nu se observă regula cuvenită.

Pentru aceea adunarea a decis ca unor oficialĭ ai comitetului central în viitor sĕ li-se dea din fondul Reuniunei unele onorare, cu atât mai vêrtos, că starea reuniunei în mai multe privinţe e atât de încurcată, ba chiar statutele sunt de aşa, *în cât numai oficialĭ fără altă ocupaţiune ar puté duce lucrul la bun sfîrşit.*

D-l Ioan *Pampu*, referentul comisiunei amintite, constatând, că raportul din cestiune e în ordine, întru cât comitetul central şi în special biuroul central au făcut tot ce au putut în ce privesce administraţia şi conducerea afacerilor Reuniunei, propune ca

1) raportul sĕ se ia spre sciinţă şi biroului central sĕ i-se voteze mulţămită protocolară.

2) Sĕ se premieze în viitor 3 teme, una cu 50 cor., una cu 30 cor şi una cu 20 cor., pe carĭ sĕ sperăm că cei interesaţĭ le vor afla cât mai curênd publicate în organul reuniunei.

3) Sĕ se alégă un comitet provisor din Blaşiŭ, care sĕ ducă la îndeplinire cestiunea înfiinţărei „Reuniunei de înmormêntare“.

4) In cestiunea urcărei salarelor învĕţătorescĭ şi incassarea regulată a acelora sĕ se facă paşĭ de urgenţă la Prea Ven. Consistor.

5) Sĕ se priméscă premiile Exelenţei Sale, amintite mai sus, şi premiul d-lui Pocol în sumă de 50 cor. pentru acel învĕţător, care va avé mai mulţĭ pruncĭ la şcólă cu purtare bună.

Tóte propunerile se primesc.

Referentul comisiunei pentru censurarea raportului comitetului redacţional, Ioachim *Pop* — după ce fóia are 7544 cor. în abonamente *restante* şi după-ce administraţia datoresce fondului reuniunei cu 4380 cor. şi mai are şi un rest pasiv de 1590 cor., — propune ca toţĭ restanţieriĭ sĕ fie improcesuaţĭ, ca pe calea acésta administraţiunea foiĭ sĕ ajungă în posiţia de a-şĭ puté achita datoria de atâtea miĭ la fondul reuniunei.

Adecă chiar acei membriĭ ai Reuniunei cetesc fóia *gratuit*, carĭ nu-şĭ plătesc nicĭ taxele de membru la fondul reuniunei. Sĕ ne aducem aminte la acest loc, că perderile continue înfrâng orĭ-ce întreprindere!

Cu tóte acestea *nota discordantă* produsă de partea financiară n'a detras nimica din însufleţirea membrilor presenţĭ la adunare.

Acolo era şi amicul dascălilor românĭ d-l Iuliu *Bardosy* inspector reg. de şcóle în pens., care încăruntit în treburĭ de acestea, orĭ-ce temerĭ căuta sĕ le abată. D-l Bardosy şi de data acésta a mai adaus din al sĕu 10 cor. la premiul ce se va da pentru cea mai bună temă lucrată pentru adunarea gen. viitóre.

Astfel după 3 ḑile petrecute în Blaş impresionaţĭ de modul la care au ajuns desbaterile calme şi obiective, carĭ au ridicat nimbul reuniunei şi peste tot vaḑa membrilor ei, ne-am departat cu gândul „de-ar trece anul sĕ ne revedem din nou“, şi cu dorul ferbinte de-ar sosi odată şi acea adunare generală, unde sĕ ne vedem cu toţiĭ, nu 100, ci 600! Dee D-ḑeu!

— *Paltin.* —

Din comitatul Sătmarului.

Un preot vrednic.

In comitatul Sătmarului la fórte puţinĭ preoţĭ românĭ vei găsi în familie limba română ca limbă de conversaţie. Dér sĕ mergem într'un sătuţ, unde ómeniĭ meritele nu şi-le arată cu farfaronade, ci faptele vorbesc despre vrednicia lor. Cred că sunteţĭ curioşĭ a afla, care póte fi satul acela? E o comună micuţă, care are două strade şi acele locuite jumĕtate de Românĭ, jumĕtate de Ungurĭ. Şi acéstă comună e Hurezul, la marginea comitatului Sătmar. E micuţ numĕrul Românaşilor, dér e mare numĕrul faptelor marĭ vrednice de Românĭ adevĕraţĭ. Mare e numĕrul faptelor, căcĭ au fost fericiţĭ, de au căpĕtat un adevĕrat părinte pe d. Ioan *Mihalca*, care i-a treḑit la vieţă. Şi e cu mult mai mare bucuria lor, că în 11 Nov. a. c. i-a învrednicit bunul Dumneḑeu de a felicita pe scumpul lor părinte în ḑiua nascerei lui de 50 de anĭ.

La venirea părintelui Mihalca, Românaşiĭ erau sĕracĭ, în cât îţĭ era milă sĕ te uiţĭ la ei. Mai toţĭ erau servitorĭ şi lucrătorĭ pe la concetăţeniĭ lor Ungurĭ; după venirea părintelui Mihalca însĕ Românaşiĭ din ce în ce încep a se apuca, cumpĕrând când aḑĭ, când mâne, câte o bucăţică de pămênt, până ce aḑĭ cu bucurie putem constata, că cel mai bogat om în comună e Român. Astăḑĭ atât consiliul comunal cât şi primarul şi oficianţiĭ comunalĭ sunt Românĭ.

Părintele Mihalca, după venirea sa în acéstă comună, începe a-şĭ învĕţa credincioşiĭ la horĭ şi doine românescĭ. Dér tóte aceste le-a început părintele Mihalca din cerculĭ familiar al sĕu. Vrei sĕ veḑĭ o familie românéscă de preot? Atuncĭ te rog caută, cum e cercul familiei părintelui Mihalca. In familia lui nu poţĭ sĕ audĭ de cât conversaţie românéscă, nu ca în cele mai multe familiĭ preoţescĭ din Sătmar, unde în multe locurĭ limba română a ajuns limba servitorilor. Durere! dér aşa stă lucrul în realitate. Vrei sĕ veḑĭ iubire de tricolorul românesc? De vei întra în casa părintelui Mihalca, vei sta uimit, cum a stat şi pretorele cercual vĕḑênd în tóte colţurile tricolor românesc şi vei esclama cu el: „Aicĭ şi Dumneḑeu e Român“. Da, părintele Mihalca şĭ-a învĕţat fiiĭ şi fiicele a iubi tot ce e românesc, a iubi ţesĕturile, perdelele colorate cu tricolor românesc şi cu fel de fel de florĭ frumóse, carĭ te răpesc la privirea lor, inima ţi-o aprinde, vĕḑênd frumuseţa română. Da, aşa se cade familiei preoţescĭ sĕ fie esemplul tuturor. De ar fi toţĭ preoţiĭ şi familiile acestora, ca a preotului din Hurez, atuncĭ n'ar trebui sĕ ne temem de proiectul lui Berzeviczy şi mai de altele în felul acestuia.

Il pot lua de esemplu preoţiĭ în viéţa preoţéscă, ca preot, ca Român, căcĭ póte servi ca model.

Părintele Mihalca fiind 14 ani preot în comitatul Aradului, între multele confesiunĭ câştigându-şĭ simpatia tuturora, a atras tot mai mulţĭ şi mai mulţĭ la sine. Cuvêntările frumóse rostite la diverse ocasiunĭ, l'au ridicat între oratoriĭ cei mai bunĭ. Dér las sĕ vorbéscă faptele sĕvêrşite în locurile unde a fost preot; unde ómeniĭ cu multă dragoste povestesc cum i-a condus în tóte afacerile bisericescĭ şi publice şi că numai dênsului îĭ pot mulţămi starea lor presentă înfloritóre.

Dea bunul Dumneḑeu, ca sĕ avem mulţĭ preoţĭ vrednicĭ, ca părintele Ioan Mihalca!

Gimel.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 16 Noemvrie. In şedinţa de aḑĭ a dietei s'a întêmplat un violent schimb de cuvinte între *Polonyi* şi *Tisza*. Polonyi a ḑis, că Tisza este un om periculos şi un ministru împĕrătesc, ca şi care n'a mai avut ţéra. Promite, că nu va mai face parte din dietă, décă ţéra va scăpa de Tisza. — Ministrul preşedinte *Tisza* rĕspunde, că în conferenţa clubului liberal a ḑis, că un parlament în care jócă rol un Polonyi şi un Lengyel, nu póte inspira respect şi autoritate, şĭ-a trăit traiul şi ţéra îşĭ întórce faţă cu aversiune de către un astfel de parlament. Cuvintele lui Tisza au provocat o mare iritaţiune pe băncile oposiţiei. Rênd pe rênd s'au ridicat conducĕtoriĭ partidelor oposiţionale şi s'au declarat *solidarĭ* cu Polonyi. A luat apoi ér contele Tisza cuvêntul declarând că oposiţia e datóre a-se supune viitorului regulament al camerei, orĭ pe ce cale s'ar aduce acesta. — Polonyi a strigat atuncĭ: *Prindeţi-l*! (pe Tisza). Mare sgomot în tóte părţile camerei.

Londra, 16 Noemvrie. Tot mai mult se înmulţesc semnele carĭ învederéză, că în Manciuria nu se va mai continua în érna acésta campania, ci numai la primăvară.

De la fraţii din America.

Pittsburg Pa. Oct. 17/30 1904.

(Sosită la Braşov în 15 Nov.)

Stim. d-le Redactor!

De cât-va timp America a devenit tare cunoscută între ómenii noştri.

Trăim în timpurĭ grele, fórte grele; tinerĭ şi mai în vârstă părăsesc frumósa şi poetica nóstră ţară. E o epidemie de emigrare. Dările grele şi venitele micĭ au copleşit o parte din ómenii noştri în datorii că numai pot sĕ iasă la lumină stând lângă vatra strămoşéscă. Averea ţĕranilor noştri pretutindeni nu e tocmai mare; singura şi adevĕrata avere ce o posede e două braţe la un corp mai mult sĕu mai puţin puternic. Cu aceste două braţe el muncesce din greu, din revărsatul ḑilei până la înoptat şi tótă acéstă muncă cruntă nu-i produce atâta ca după ce a plătit partea statului sĕ-i mai rĕmână şi pentru familie destul.

Părinţii Patriei, domnii carĭ fac legile, nu au nicĭ o grije pentru vindecarea acestui rău. Ei din strălucirea locuinţelor lor şi traiul lor îndestulat, nu vĕd întunerecul şi greutăţile în carĭ înótă poporul.

Deschideţĭ ochii mai curând voi carĭ făuriţĭ sórtea poporului şi *vindecaţĭ rĕul până nu se pustiesc satele:* căcĭ décă părintésca îngrijire de acum continuă, fiţĭ siguri că *nu veţi mai avé pentru cine mai înfiinţa atâtea posturĭ de gendarmĭ:* ci vĕ veţĭ atrage asupra vóstră blestemele acelora pe carĭ i-aţĭ adus la sapă de lemn de a trebuit sĕ ia lumea în cap.

Cu tóte că în America în timpul de faţă nu e tocmai prea bine, ómeni de ai noştri sosesc în continu, ei vin la voia întâmplărei. Tóte aceste greutăţi până acum nu au stins iubirea de patrie între Românii, carî au venit la America.

Cu un cuvânt pot dice că partea cea mai mare au o singură dorinţă: doresc să-şi agonisésca ceva să-şi pótă înlesni traiul acasă, şi să se reîntórcă între ai săi.

Unii reuşesc pe deplin, alţi însă rămân amăgiţi şi durerea acestora e mare, pentru ei era orî cum mai bine décă rămâneau acasă.

Ómenii noştri trebue să lucreze la lucrurî grele şi în multe locurî periculóse. In timpul din urmă s'a mai schimbat şi pe aicea a mai scădut plata, ér lucrul nu l mai caută pe om ca mai 'nainte, acum caută omul lucru şi mulţi ómeni pierd timpul căutând. Ómenii mai bătrâni sunt primiţi în lucru când nu găsesce tinerî, în unele fabricî chiar a fost anunţat că nu vor mai primi în lucru ómeni trecuţi de 35 de ani de etate.

Românii noştri carî sunt mai în etate să-şi ia bine séma şi să mai rămână acasă, căcî mult nu vor pute face nicî aicea.

Până aci am făcut cunoscută starea nóstră materială. Imî găsesc de datorinţă a face cunoscută însă şi starea nóstră morală (sufletéscă). In o mulţime de localităţi din Statele Unite sunt Români în număr considerabil şi e fórte trist că până acum încă nu s'a putut organiza o parochie având cel puţin un preot.

Veţi dice că de ce nu ne unim décă suntem în număr aşa de mare şi cunóscem ce e binele şi răul. Iată însă ce e causa:

In câte-va localităţi avem câte o societate, progresul ce-l face nu-e însă îndestulător faţă lipsurile ce le simţim. Românii noştri când ar fi mai buni şi mai bucuroşi să susţie societatea, se reîntorc în patrie, lăsând o lipsă simţitóre în conducerea abia înfiinţatelor nóstre societăţi: De la cei noi sosiţi nu se póte aştepta mult, până nu devin cunoscuţi cu împrejurările din America şi găsesc un lucru stabil.

Fiind acésta causa principală, e fórte greu pentru Românii din America de a să îngriji de cele sufletescî ei înşuşi, şi décă Prea Ven. forurî bisericescî gr. or. şi gr. cat. în unire séu în parte nu ne vor sprijini, va mai trece timp până vom puté să ne ajutăm singurî.

Românii din America după împrejurările în carî trăiesc şi înalta cultură ce o posed locuitorii englesî cu carî suntem în atingere dilnică, au trebuinţă de o persónă energică înzestrată de la Bunul Dumnedeu cu calităţile necesare pentru a se puté face iubit de popor, pe care îngrijindu-l sufletesce să-i pótă da şi poveţe trebuinciόse în viaţa şi greutăţile dilnice. Indeplinind acéstă chemare résplata poporului nu va întârdia.

După împrejurările de traiu în America salarul unui preot ar fi suficient cu 800 dollarî (séu 4,000 coróne) pe an. Bine voind Prea Inaltele nóste Forurî bisericescî a ne trimete o persónă alésă subvenţionată de dénşii pe un timp fixat, în acest timp s'ar puté îndrepta lucrurile, ca să nu mai fim siliţi a apela în viitor. La început un singur preot ar puté administra mai multe localităţî.

Numărul Românilor în America de present sunt de câte-va mii şi s'ar puté afla exact, décă d-nii preoţi ar face cunoscut la forurile mai înalte câţî sunt din fie-care comună.

Silviu *Nicora*. Ilie *Mârlin*. Ioan *Varga*.

*

P. S. Astădî am primit de la fraţii din Cleveland un convocator, pe care îl las să urmeze:

Convocatoriu!

Subscrisul presidiu al comitetului şi sinodului parochial gr. or. din localitate, cu bucurie aduce la cunoscinţa tuturor Fraţilor Românî, ca statutele nóstre bisericescî conform legilor americane sunt deja aprobate, restând numai aprobarea acelora şi pe cale bisericéscă.

Ca să putem ajunge şi la acéstă aprobare şi tot odată de a puté cere de la Consistorul Metropolitan încuviinţarea unui preot, se recere o rugare subscrisă cât se póte de mai mulţi poporeni.

Din care punct de vedere subscrisul presidiu se vede necesitat a ruga pe toţi românii adevăraţi şi buni creştini din Cleveland şi jur de a lua parte la al II-lea sinod parochial, ce va avé loc *Duminecă la 30 Octomvrie 1904 óra 1 p. m. Herman Street 164.*

Suntem pe deplin convinşî, că fieştecare Român care va primi scirea despre acéstă adunare de mare însemnătate nu va fi fără simţire şi nu se va retrage, ci din contră va da îndemnul şi la alţii de a se presenta pentru subscrierea acestei rugărî, prin care vom dovedi la locurile competente lipsa de a se ridica o sfântă biserică şi tot odată de un păstor sufletesc.

Presidiul sinodului parochial gr. or.

Cleveland, O. la 24 Octomvrie 1904.

Ioan *Santeiu* m. p., preşedinte, George *Puffu* m. p., vice-preşedinte, Axente *German* m. p., I. secretar, Ioan *Budoiu* m. p., II. secretar, Simion *Herlea* m. p., I. epitrop, Ioan *Lazar* m. p., II. epitrop.

Din amintirile unei Regine.

Carmen Sylva publică în numărul cel mai recent al revistei „North American Review“ amintirî emoţionante din răsboiul de independenţă, la care a luat şi dânsa parte ca îngrijitóre a răniţilor din lazaretele românescî.

„N'a fost un lucru mic — dice august scriitóre — mai cu sémă din causa, că pe-atuncî nu exista „Crucea roşie“ şi numai trăsurî sanitare aduse în grabă la locul desastrului puteau, décă era nevoie, să aducă vr'un ajutor momentan. De abia în timp de răsboiu se póte vedé, cât de nesuficiente sunt instituţiunile de ajutor: stocurî marî de aşternuturî şi materialii de bandajare, carî iţî păreau nesfârşite, se desfăceau şi întrebuinţau în timp de puţine óre şi atuncî rămâneam fără ajutor şi eram nevoiţî să privim, fără a puté sări în ajutor, cum sângerau numeróse vieţî de ómeni, carî ar fi putut fi salvate, décă am fi avut la îndemână numai o cantitate cât de mică de giolgiu séu vată. In timp de pace nu ne putem face o ideiă clară despre numere, în răsboiu de-abia înţelegî ce însémnă numerii secî, când e vorba de 1000, 2000, 4000 răniţi“.

In cotinuare ne zugrăvesce Carmen Sylva un tablou îngrozitor despre mórtea unui soldat, care a voit să se sustragă îndatoririlor sale militare. „Puteam se văd de la o mică distanţă — dice Carmen Sylva — cum tremura sub acest nenorocit patul. Când mă zări, încercă să sară din pat; cădu însă în genunchî, căcî îngrijitorii îl ţineau în loc. Cu mânile strâns împreunate, ca şi când ar voi să se róge, începu să mi se spovedéscă în adevĕratul înţelesal cuvântului, în timp ce dinţii din gură-i clănţăneau şi un cutremur înteţit îi cuprinse trupul. Era galben ca céra, o rană puroiósă i-a otrăvit sângele şi ochii-i sticloşi de durere aveau o espresiune atât de îngrozitóre, încât mă cuprinse frica şi o nespusă milă. „Da, am făcut acésta — şopti nenorocitul cu buze tremurătóre — „m'am gândit la mama mea, da la biata mea mamă — şi atuncî mi-a şoptit dracul: Un glonţ! şi atuncî eştî rănit şi te vor trimete acasă. Am făcut acésta şi acum trebue să mor, sunt un sinucigaş şi voi ajunge pentru vecie în iad... da pentru vecie! Dracul mi-a şoptit-o. Numai pământul şi puşca mea sciu, ce am făcut şi acum sunt un nemernic, un sinucigaş. Iadul şi-a deschis deja gura! Vai o simt, m'au cuprins deja flacările. Ertă-mă, ertă-mă! Dă-mî pace, înainte de ce mă înghite iadul“.

„Am încercat — continuă Carmen Sylva — să-l mângâiŭ cu mila şi bunătatea lui Dumnedeu; nu sciu cât va mai fi vorbit, atât numai îmî aduc aminte că toţî răniţii din apropiere s'au ridicat din paturile lor şi ascultau, albi de gróză cuvintele nenorocitului. Medicii stăteau adânc emoţionaţi în jurul patului de mórte, în care un biet flăcău, care póte n'a comis nicî un rĕu până în acest moment fatal, se credea osândit şi dat pradă cumplitelor chinurî ale iadului....

„Diua următóre se lăsase peste câmpii o céţă désă de tómnă, care împedeca vederea obiectelor din apropiere şi împrejurime. Prin céţa nepătrunsă se apropiă de lazaret o femee desculţă, însoţită de bărbatul ei. O zăream, cum se oprise în calea ei agrăind soldaţii de pază. Inainte de ce aşi fi putut interveni, femeia întrebase deja de fiul ei şi unul dintre soldaţi îi răspunse îndată fără să se mai cugete: „Aicî, în patul acesta a murit erî nópte“. Biata femeie căduse în genunchî, ca lovită de trăsnet, îşi bătu pieptul, şi rupêndu-şi hainele de pe trup chemă necontenit cu voce desperată pe fiul ei.

„Radule, Radule“ — strigătul acesta rĕsuna îngrozitor prin liniştea dimineţii de tómnă.

Nu era chip să mulcomescî pe biata femeie. Intr'un târdiu se ridică de la pămênt şi porni înapoi, deşi doriam să rămână deocamdată în lazaret, spre a să o dichni.

Bătrâna porni la drum şi în negura dimineţii ţi se părea că figura ei, ce se îndepărta, se înălţa tot mai mult, până ce dispăru învăluită de céţa désă... audiam răsunând bocetele ei, carî deveniră tot mai răguşite, până ce încetară. Dér cât voiŭ trăi, voiŭ audi răsunând în urechile mele strigătul eşit din sufletul mamei deşperate: „Radule! Radule!“ — “ Un alt cas. Un glonţ duşman rupsese unui soldat de rênd rănit de mórte falca de jos, încât de abia mai putea vorbi. El rugă pe o îngrijitóre să-i scrie următórea scrisóre, adresată nevestei sale:

„Nădăjduesc, că scrisórea acésta te va găsi cât mai fericită. Ce mă privesce pe mine, află, că sunt bine (soldatul zăcea pe patul de mórte) şi că stau în ospitalul principesei. Sunt rănit la piept“.

„Ce spui Nicolae — îl întrerupse fata, căreia îi dictase cele de sus — „tu spui minciuni, tot ce-ai spus să scriu, sunt neadevĕrurî!“

„Ce credî d-ta — dise rănitul încet şi serios — să-i scriu adevĕrul, ca să-mî devină necredinciósă“....

„Era din cale afară curios — mai adauge Regina — să observi, cum supórtă răniţii aparţinătorî diferitelor naţiuni durerile crâncene, causate de rănî. Turcii se arătau fórte liniştiţi, Ruşii erau aprópe indiferenţî, Românii erau agitaţi séu fórte deprimaţî. Ei primiau pe mamele lor, venite în lazaret, ca să-şi mai vadă încă odată copii răniţî, cu vaete şi suspine şi le sărutau mânile. Pe nevestele lor de abia le salutau. Ţiganii plângeau ca nisce copii...

Nu puţini din cei răniţi şi cei-ce zăceau pe patul de mórte m'au agrăit în dilele acele triste cu înduioşătorul nume de „mamă“. — *v.* —

NECROLOG. Subscrişii cu inima înfrântă de durere aduc la cunoscinţa tuturor, că bunul şi prea iubitul fiu, frate văr şi rudenie **Aurel Căpuşan**, candidat de advocat, după o bóla scurtă şi grea, astădi în 15/2 Noemvrie la órele 8 a.m. în anul al 28-lea al etăţii şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului. Rĕmăşiţele pămêntescî ale scumpului repausat se vor aşeza spre vecinică odichnă, Joi în 17/4 Noemvrie la 2 óre d. a. în cimiterul gr.-cat. din loc. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvêntată.

Cluj-Mănăştur, 15/2 Noemvrie 1904.

Jalnica familie.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Cea mai mare cataractă din lume.

O minune a naturei care întrece cu mult în mărime cataracta Niagarei şi cataracta „Victoria“ a Zambezului, a fost descoperită în America de Sud. Indigenii o numesc „Ignasu“ şi s'a făcut descripţiunea ei în congresul de geografie ţinut deunădi la exposiţiunea universală de la Saint-Louis.

Acéstă uriaşă cataractă se află în mijlocul unei pădurî nepătrunse, la distanţă de 1500 klm. de cea mai apropiată localitate mai însemnată. Distanţa acésta trebue străbătută cu luntrea, de óre-ce nu e chip de mers prin pădurea virgină. Acésta e de sigur causa că geografii n'au avut până acum cunoştinţă de existenţa acestei cataracte.

Senor Horacio Anasagasti, comisarul republicei Argentina la exposiţia de la Saint-Louis, a spus următórele în congresul geografic:

„Afirm că acéstă cataractă, pe care am măsurat-o, oferă o priveliştе uimitóre. Am visitat şi am studiat şi cataractele Niagara şi ale Zambesului şi pot prin urmare să susţin că Ignasu e cea mai mare din lume. Ea lasă cu mult în urmă pe tóte celelalte.

„Fluviul Ignasu formézá fruntaria între Brasilia şi Argentina pe o distanţă de 110 chilometri ale cursului sĕu din urmă. El curge prin regiunî stâncóse şi prăpăstióse şi, cu 18 chilometri înainte d'a se uni cu Parana, cursul lui devine fórte repede, apucând la drépta. In locul acesta se formézá cataractele.

„Prăpastia în care se prăvălesc apele fluviului e adâncă de 210 picióre, pe când aceea a Niagarei are o adâncime numai de 167 picióre.

„Cataractele Ignasu au o lăţime de 13123 de piciór, adecă de două orî şi jumĕtate mai mare decât al Niagarei.

„S'a calculat că apa care cade într'o óră, e de 140 de milióne de tone, pe când a Niagarei nu e în acelaşi timp, de cât de o sută de milióne.

„In ano-timpul ploilor, cataractele Ignasu au o lăţime de 30 de miî de picióre.

*

Unde e mai frig?

Fiind că frigul în unele locurî a fost fórte aspru în iarna trecută, nu va fi neplăcut cetitorilor noştri, dacă le comunicăm următórele interesante date:

Resultă din observările unui învĕţat englez, că locul cel mai rece de pe pământ e Werchoujansk, în Siberia. Până acum se credusе că la Irkutsk era frigul cel mai aspru, dér la Werchonjansk temperatura medie se coborâ fórte jos. In acéstă localitate temperatura medie în luna Ianuarie e de 45 grade; în Februarie de 40, în Martie de 33, etc. sub zero. Cel mai mare frig ce s'a observat vre-odată s'a manifestat la 3 Decemvrie 1871: termometrul se coborîse la 62 grade sub zero. Iată unele din efectele produse de acel frig excesiv: o întreită piele de ren abia ajunge spre a se acoperi cine-va astfel, ca sângele să nu fie împedecat de a îngheţa. Orî ce mişcare de respiraţie causézá o sensaţie durerósă, nesuferită, la gură şi la plămânî. Vaporii exalaţi îngheţă pe loc şi se transformă în micî ace de ghéţă, a căror frecare unele de altele produce un sgomot asemenea cu acela al catifelei sau al unei bucăţî de stofă ce se rupe.

Anunţurî de căsătorie.

De la 4—10 Noemvrie.

1) Dumitru Rusu gr. or. gardist de poliţie cu Maria Spătar gr. or. amândoi dumiciliaţi în Braşov. 2) Bardocz Lajos rom. cat. agricultor cu Barbara Abraham gr. cat. amândoi din Csiklázárfalva. 3) Gavril Aldea gr. or. calfă de zidar cu Paraschiva Ciocan gr. or. Braşov. 4) Niculae Lăpădean gr. cat. vizitiu cu Ana Pavel gr. cat. amândoi din Aiud. 5) George Muntean gr. or. culegător tipograf cu Elena Creţoiu gr. or. Braşov.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil Traian H. Pop.

Nr. 8683—1904.

PUBLICAȚIUNE,

privitóre la predarea fasiunilor de chiria caselor și la měsurarea dării de casă pe anii 1905, 1906 și 1907.

In urma ordinului circular al Inaltului minister reg. ung. de finance nr. 86437—1904 se aduce la cunoscința tuturor, cum-că darea de casă pe anii 1905, 1906 și 1907 se va face încă în acest an, pe basa datelor de dare adunate cu ocasiunea conscripțiunei de dare, precum și pe basa fasiunilor proprietarilor de casă.

Predarea fasiunilor pentru darea de casă, ce au a-l face proprietarii de case asupra chiriilor, ce le-au luat în anul 1904 are să se întâmple până **30 Novembre st. n. a. c** la oficiul de dare orășenesc, căcî la din contră aceste fasionări se vor face pe chéltuiala lor ex oficio.

Blanchetele de fasionări pentru darea de casă se dau afară gratis de către oficiul de dare orășenesc și rubricele diferite ale fasiunei sunt a-se umplea punctual și consciențios.

Posesorii de case se obligă, ca sě dea oficiului orășenesc de dare tóte acele date, carî sě recer pentru statorirea dărei.

Poseserul de casă séu chiriașul permanent al casei este îndreptățit ca sě estradeze fasionarea dărei de casă chiar și prin plenipotențiatul sěu; totuțî însě, la cas, décă prin nefasionarea chiriei de casă se comite o prescurtare a dărei, cade responsabilitatea pe posesorul casei.

La cas, décă pentru una și aceeașî casă esistă mai mulțî posesorî, atuncî sunt toțî datorî, ca sě subscrie cóla de fasionare, eventualminte sě se subscrie prin plenipotențiatul lor. Pentru datele induse în acéstă cólă sunt toțî posesorii responsabilî.

Intregul venit (brut) al casei consistă din tot ce primesce posesorul de casă pentru folosirea casei închiriate. Sub venitul chiriei, prin urmare nu se înțelege numai solvirea banilor statorită sub acest titlu ci tot aceea, ce oferă chiriașul ca contra preț pentru folosirea obiectului de chirie; aci sě subsumézá darea, aruncurile comitatense și comunale, competințele de asigurațiune, competințele pentru clădirea șoselelor, spesele pentru adaptările și reparaturile de casă, mai departe tóte acele sume, carî le plătesce chiriașul posesorului de casă pentru conducerea de apă, pentru iluminațiune nocturnă pentru căratul gunoiului etc.; în fine aparține aci fie-care soiŭ de prestațiunî naturale din partea chiriașului. Prin urmare fie-care posesor de casă séu încredutul sěu este obligat, ca la fie-care clădire, la fie-care locuință séu la fie-care piesă de locuință să se fasioneze fără de vr'o detragere, chiriile astfel, după cum s'au stipulat, respective la edificiile séu singuraticile locuințe neînchiriate astfel, după cum de facto s'ar fi putut închiria.

Zidirile séu locuințele, ce sunt închiriate cu mobiliar, sunt a-se fasiona așa, ca și când ar fi fost închiriate fără mobile; dér proprietarul casei are sě arete cu cifre in fasinne, câtă sumă din suma întrégă a chiriei se vine pe mobile; tot așa are sě se întîmple, décă s'a închiriat o locuință cu grădină, în casul acesta sě se arate suma, ce se vine pe grădină.

In cas décă o localitate a rěmas în decursul anului 1904 gólă și neînchiriată, atunci are de a-se induce în cólele de fasionare suma de chirie, care s'ar fi căpětat închiriindu-se localitatea

Asemenea nu sunt a-se introdnce în cóla de fasionare datoriile ce sunt scrise pe case, de óre-ce aceste însemnărî nu se iau în considerație la měsurarea dărei pe case după-ce fasiunile dărilor intabulate sunt a-se preda deosebit oficiului de dare orășenesc pe o cólă de fasionare deosebită și adecă, tot-déuna *în cursul lunei lui Ianuarie a fie-cărui an*, pentru-ca sě fie luate în considerațiune la měsurarea aruncului

Acel posesor de case séu acel îngrijitor de case, care nu așterne fasiunea dărei de casă séu nu reintregeşte în decursul terminului statorit (cu cel mult 8 ḍile) de către organul măsurărei dării, cóle de fasiune lui așternută cu mancitățî, se obligă ca sě pórte spesele împreunate cu luarea ocupațiunei locale spre scopul delăturării astor fel de mancitățî, pedepsindu-se, afară de aceea cu o pedépsă de la 2—100 coróne.

Asupra referințelor și datelor faptice, din carî se póte dejudeca venitul chiriei casei, e obligat fie-cine ca îndată ce este provocat de organele de dare sě dea dslușirile cerute.

La cererea posesorului de cassă se obligă chiriașii, ca prin inducerea numelui în respectiva rubrică a colei de fasiune sě adeveréscă adevěrul fasionării. Acel posesor de casă care își subscrie de către chiriașî cóla fasionării chiriei *mai inainte de ce sě fi indus mai întâiŭ chiriile*, se pedepsesce de atâtea orî cu 200 cor. de câte orî a comis față de singuraticii chiriașî acéstă neglijare.

Pedépsa bănescă se estradézá în întrégа ei sumă aceluia, care a făcut arătarea.

La cas când posesorul casei în înțelegere cu chiriașul a comis prescurtarea de dare și prin acéstă prescurtarea erariului (de stat) atuncî se pedepsesc ambele părțî *cu suma triplă* din prescurtarea comisă; de o astfel de pedépsă se absólvă însě chiriașul atuncî, când asupra acestei persecutări face în decursul a 15 ḍile raport la autoritatea financiară reg.

Acel posesor de casă, care nu arată în decursul a 14 ḍile imprejurarea, că locuința nu mai este gólă, mai departe, că s'a schimbat categoria dărei de casă (sub care este de a-se înțelege acea imprejurare, când casa séu locuința care până acum a aparținut dărei după clasele de casă, e supusă în urma chirierei, dărei de casă și viceversa), — în fine acel posesor de casă, care nu arată în acelașî termin oficiului orășenesc de dare, că a espirat dreptul eliberarei casei sale de dare prin urmare: impregiurările carî dispun începerea obligămentului solvirei dărei chiriei se pedepsesce în sensul § lui 100 al art. de lege 44 din anul 1883 cu o pedépsă care póte fi până la de 8 orî atât de mare cât este suma aceea, cu care s'a prescurtat erariul.

In urmă se mai amintesce, cum că în acel cas, décă pentru înlesnirea partidelor supuse dărei de casă din orî și ce causă séu obținere nu s'a predat fasiunea de chiria casei posesorul casei nu este eliberat de la predarea fasiunei la terminul defipt, ci din contră e obligat a-și lua fasiunea pentru darea de casă de la oficiul de dare orășenesc.

Darea casei se statoresce de organele oficiul orășenesc de dare.

Brașov, 3 Novembre 1904.

3—3.,1550 **Oficiul de dare orășenesc.**